

05
4670

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED. ÜHINSGE!

KLASSIVÕITLUS

№ 4 (175)
APRILL
1935

SISUKORD

	Lhk.
1. Laialine fashismivastane ühine väerind peab saama teostatud! .	1
2. <i>J. L.</i> — Fäschistliku diktatuuri riigieelarve	4
3. <i>J. Reesen</i> — Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri sise- ja välis- poliitika	8
4. Regionaalne idapakt vastastikku abiandmise kohta	14
5. <i>O. Rästas</i> — Rahvusvahelisest seisukorrast ja sõjaplaanidest Nõuk. Liidu vastu	16
6. Opositsioonist kontrrevolutsiooni solgimülkani (Järg)	20
7. <i>A. Jakobson</i> — Nõukogude rahupoliitika suur võit Kauges Idas	23
8. <i>E. K.</i> — Nõukogude Liidu ülevaade	26
9. <i>A. R.</i> — Valge Eesti elupäevad. Märtsikuu kroonika	30

KLASSIVÕITLUS

Nr. 4 (175)

A p r i l l

1935

Laialine faschismivastane ühine väerind peab saama teostatud!

Kogu Eestimaa töörahvale!
Kõikidele sotsialistlikkudele töölistele!
Kõikidele ESTP organisatsioonidele!

Väljamineks sellest, et faschistlik pealetungimine töörahvale kõveneb, vabsfaschismi hädaoht endiselt väga suur on, saksa imperialism Eestimaa haaramist pavalikult ette valmistab ning selleks oma agentide kaudu ägedat sisemist ettevalmistustööd teeb, ja nõukogudevastase sõja hädaoht suureneb, *peab Eestimaa Kommunistlik partei, kes alati on võidelnud töölisteklassi ühtsuse eest, edasi-lükkamatult vajalikuks töölisteklassi ühise väerinna loomist*, et võidelda kapitali pealetungimise, faschismi ning sõjahädaohu vastu, töörahva hulkade seisukorra parandamise eest.

Laialise faschismivastase ühise väerinna loomise eesmärgil esitas EKP keskkomitee 5. detsembril 1934. a. *Eesti Sotsialistlikule Töölisteparteile ühise väerinna loomise ettepaneku*.

EKP keskkomitee pani ette luua ühine väerind *võitluseks töötute riikliku kinnituseaduse elluviimise eest, tööliste palgade tõstmise eest, töölisteorganisatsioonide tegevusvabaduse ja töörahvale tarvilikkude demokraatlikkude vabaduste kaitsmise eest, faschistlikkude dekreetide ja vabsfaschismi vastu*. Võimalikkude võitlusabinõudena ja vormidena nende nõudmiste eest võitlemiseks märkis EKP ära ajakirjandusliku ning suusõnaliku agitatsiooni, koosolekuid, kõikide töölisorganisatsioonide mobiliseerimist, miitinguid, meelevaaldusi, streike jne. Tööliste hul-

kade võitluse paremaks korraldamiseks ühise väerinna nõudmiste eest pidas EKP tarvilikuks ühise väerinna tegevuskomitee loomist.

EKP avaldas täielikku valmisolekut ühise võitluse ajaks lõpetada vastastikkuse alusel ebasõbralikke kallaletungimisi, kusjuures mõlemile parteile täielik õigus jääb oma põhimõttelikke seisukohti propageerida ja lahkuminekuid selgitada.

Vastuseks EKP ettepaneku peale avaldas ESTP keskkomitee teadaande, milles ta teatab, et ESTP ei saa EKP ühise väerinna ettepanekut *„praegustes tingimustes kaalumisele võtta, kuna leegalsete erakondade poliitiline tegevus on ajutiselt katkestatud“*.

Ühtlasi algas Joonas pärast selle teadaande avaldamist ESTP häälekandja „Rahva Sõna“ veergudel kihutustööd ühise väerinna vastu, katsudes mitmesuguste ebatõsiste ja põhjendamata argumentide abil näidata, et ühise väerinna loomine olevat Eestis võimata.

EKP keskkomitee sekretariaat vastas kõige selle peale pikema kirjaga, kus rõhutas, et ESTP keskkomitee vastus EKP ühise väerinna ettepaneku peale *ei rahulda mitte mingil määral meie parteid*. Ühtlasi lükkas sekretariaat ümber kõik need otsitud, naeruväärsed, põhjendamata väited, mis Joonas ühise väerinna loomise vastu ette tõi.

EKP näitas, et tarviliku tahtmise juures võib ESTP küllalt võimalusi ja abinõusid leida, et ühes EK Parteiga faschismi pealetungimise vastu välja astuda, kriipsutades alla, et kui ESTP seda ei taha ega suuda teha, siis näitab ta sellega, et ta midagi ei taha ega suuda teha tööliste seisukorra parandamiseks ja faschismi vastu võitlemiseks.

EKP näitas, et tema tahab *tõelikult*, mitte manööverdamiseks, luua ühist väerinda tegelikuks võitluseks kapitali pealetungimise, faschismi ja sõjahädaohu vastu, töolisteklassi huvide ja õiguste kaitsmise eest.

EKP näitas, et põhjendamata on Joonase väide, nagu ei saaks Eestis sellepärast ühist väerinda luua, et *EKP on illegaalne, ESTP legaalne*. EKP näitas, et ühine väerind luuakse selleks, et kõikidest valitsuse poolt ülesseatud takistustest läbi murda. EKP kriipsutas alla, et kui *ESTP, EKP, marksistlik töörahva ühendus, kõik reformistlikud ja pahempoolsed ametiühingud, tööliste kultuurised organisatsioonid jne* moodustavad meie partei ettepanekute alusel ühise väerinna, siis on sellega loodud niisugune jõud, mis kodanlusele julgesti vastu võib seista ning faschismile vastulööki organiseerida. EKP näitas, et sel teel on võimalik ka legaalseste organisatsioonide põranda alla ajamist ära hoida ning suletud organisatsioonide tegevusevabaduse eest võidelda.

Lükates üksikasjalikult ümber kõik ühise väerinna vastu toodud väited, kui põhjendamatud, pani EKP k.-k. sekretariaat veel kord ESTP-le ette *meie partei ühise väerinna ettepanek viibimata läbi arutada*, alla kriipsutades, et olukord ei luba mingit viivitamist.

Ühtlasi oli EKP valmis, seisukorra tõsidust arvesse võttes, esialgu, kuni pole korda läinud sõlmida laialist ühist väerinda, välja minema *mõningate kitsama ulatusega konkreetsete ühiste väljaastumiste peale*.

Niisuguste esialgsete konkreetsete ühiste väljaastumistena pani EKP ette:

Esiteks, *EKP ja ESTP pööravad ühise üleskutsega kogu Eestimaa töörahva poole*, milles kutsuvad kogu töörahvast võitlusele Pätsi valitsuse faschistlikkude dekreetide vastu, nimelt palkade vähendamise ja sünduslikkude palganormide maksmapanemise, streikide keelu, ajakirjanduse tegevusevabaduse piiramise, töolistekojade asutamise jt dekreetide vastu; korporatiivse

korra sisseseadmise vastu, samuti vabsfaschismi ja hitlerlikkude parunite vastu. EKP pani ette üleskutset ühiselt, mõlemate parteide esindajatest moodustatud koordinatsioonikomitee poolt redigeerida ja kõikide võimalikkude abinõudega paljundada ja levitada.

Teiseks, *mõlemad parteid viivad Tallinnas ühiste jõududega ja koos teiste tööliste-organisatsioonidega läbi ühe protestimeeleavalduse ning Tartus, Pärnus ja Narvas igaihes ühe suure protestimiitingu*. Meeleavaldus ja miitingud vilakse läbi samade hüüdsõnade all, nagu ühine üleskutsegi. Mõlemad parteid mobiliseerivad kõik oma jõud (organisatsioonid, ajakirjanduse, aktiivsed tegelased) meeleavalduste ja miitingute läbiviimiseks.

Kolmandaks, *ESTP ja EKP asuvad kohe ühiste jõududega ühepäevase üldise protestistreigi ettevalmistamisele ja läbiviimisele Tallinnas, Narvas, Pärnus ja Tartus ning hädaabitöödel järgmiste hüüdsõnade all: Palkade vähendamise ja sünduslikkude palganormide dekreeti vastu! Streikidekeelu vastu! Ajakirjanduse dekreeti vastu! Töolistekojade ja korporatiivse korra vastu! Ametiühingute likvideerimise ja tasalülitamise vastu! Kõikide töölisorganisatsioonide tegevusevabaduse eest! Vabsfaschismi ja hitlerlikkude parunite vastu! — Mõlemad parteid pööravad ühiselt kõikide reformistlikkude ja pahempoolsete ametiühingute poole ja kutsuvad neid streigi organiseerimisest ja toetamisest osa võtma. Streigi ettevalmistamiseks ja läbiviimiseks moodustatakse kohtadel: vabrikutes, tehastes, hädaabitöödel, asutustes, sadamates jne ühised tegevuskomiteed.*

EKP k.-k. sekretariaat pani ette selle ettepaneku peale vastata 20-daks jaanuariks 1935. a.

Kuid senini pole ESTP keskkomitee selle ettepaneku peale *mingit vastust annud* — ei temale antud erilise aadressi, ega ajakirjanduse kaudu.

EKP keskkomitee teeb sellest järelduse, et *ESTP keskkomitee püüab vastu-seandmisest kõrvale põigelda, saboteerides sel teel ühise väerinna loomist*.

Surutud vastu seinale EKP selge ettepanekuga ja vastusega, milles meie partei kindlalt ja üksikasjalikult kõik ühise väerinna vastu ettetoodud väited ümber lükab, näidates, et laialise ühise väerinna loomiseks on olemas kõik võimalused, *püüab ESTP keskkomitee vaikimisega ja*

vastusest kõrvalepõiklemisega vastutust töölisteklassi ridade lõhestamise eest enese pealt ära veeretada.

Need faktid näitavad, kes ühise väerinna küsimuses manööverdab, kes mitte. Iga tööline näeb nüüd, et *manööverdavad ESTP juhid, kuna kommunistid tõelikult tahavad ühist väerinda luua, kõrvaldades järjekindlalt kõiki takistusi selle teostamise teelt.* Vastutus ühise väerinna saboteerimise eest langeb ESTP keskkomitee peale.

Kuid ESTP juhtidel ei pea see ühise väerinna saboteerimise ja nurjaajamise manööver korda minema. *Ühise väerinna loomist ei pea saama sel teel nurja ajada.*

EKP ei lase ennast eksitada ühestki manöövrast ega takistustest, mida ESTP ruhid ühise väerinna loomisele ette veetavad. Vaatamata kõikidele raskustele ja takistustele, *saab EKP kõige suurema järjekindlusega ja visadusega jätkama võitlust faschismivastase ühise väerinna teostamise eest.*

Ühtlasi teatame meie kindlalt ja selgelt, et EKP on alati valmis looma meie ettepanekutes tehtud tingimuste alusel tõelikku ühist väerinda *Eesti Sotsialistliku Tööliste Parteiga, kui viimane selleks valmisolekut avaldab ja tõelikult tahab ühises väerinnas faschismi pealetungimise vastu võidelda.* Meie ei taha ühtegi võimalust kasutamata jätta laialise ühise väerinna loomiseks.

Kuni ESTP tervelt meie partei ühise väerinna ettepanekut vastu ei ole võtnud, *jatkab EKP töölisteklassi kõige kõrgemate huvide nimel kõige energilikumalt ja visamalt ühise väerinna loomist kõikide nende sotsialistliku partei organisatsioonidega, kes selleks kõige vähe-
matki valmisolekut väljendavad.*

Meie oleme valmis looma ühist väerinda *iga sotsialistliku töölisega, iga sotsialistlikkude tööliste grupiga, iga sotsialistliku organisatsiooniga,* kes ühises väerinnas tahavad võidelda kapitali pealetungimise, faschismi ja sõjahädaohu vastu.

ESTP juhid räägivad, et see olevat sotsialistliku partei ja töölisteklassi lõhestamine. Ei, vastame meie, kui ESTP ei taha ühist väerinda luua, siis on see, eelpoolnimetatud meie samm, ainuke tee ühise väerinna loomiseks ning lõhestatud oleku kaotamiseks töölisteklassis. *Iga sotsialistlik organisatsioon, kes võtab vastu EKP ettepaneku ja loob ühise väe-*

rinna, tegutseb seega just töölisteklassi kõrgemate huvide nimel, töölisteklassi ühtsuse loomise nimel.

Juba ongi rida mitmesuguseid suletud ja vastasrindlikke sotsialistlikke organisatsioone ja grupe, kes moodustavad tuntava osa EST Parteist, *põhimõttelikku nõusolekut avaldanud ühise väerinna loomiseks.* EKP keskkomitee tervitab seda sotsialistlikkude tööliste põhimõttelikku valmisolekut ühise väerinna loomiseks, kui tähtsat sammu laialise ühise väerinna loomise teel Eestis. See näitab, et sotsialistlikud tööliselised saavad aru seisukorra tõsiseusest ja töölisteklassi ees seisvatest ülesannetest, ning tahavad ühiste jõududega võidelda faschismi vastu. Ülesanne seisab nüüd selles, et minna ühise väerinna ettepaneku põhimõttelikust vastuvõtmisest tegelikule ühisele võitlusele.

Meie kutsume kõiki sotsialistlikke töölisi, kõiki sotsialistlikke organisatsioone looma meie parteiga ühist väerinda EKP ettepanekutes esitatud nõudmiste ja tingimuste alusel.

Kogu Eestimaa sisemine ja väline olukord nõuab seda kõige tungivamalt. *Pätsi valitsus süvendab faschistlikku pealetungimist.* Ettevalmistamisel on uued faschistlikud dekreedid palkade allalöömiseks. Manööverdamine nõندانim. töölistekoja loomise alal kestab edasi. Kõiki ametiühinguid ähvardab likvideerimise või tasalülitamise hädaoht. Korporatiivse korra sisseseadmise plaanide teostamine sünnib täie hooga. Samal ajal muutub vabsfaschistide ja igasuguste teiste saksa faschismi agentide tegevus aktiivsemaks. Saksa imperialism teeb hoogsat tööd, et muuta Eestimaad oma platsdarmiks kalalätungimisel N. Liidu vastu.

Ainult ühise väerinna abil võib töölisteklass faschismi pealetungimise vastu võidelda, oma huvisid ja organisatsioone kaitsta, demokraatlikkude vabaduste eest võidelda, sõja organiseerijatele vastulööki anda.

Paljastage ühise väerinna lõhestajaid ja saboteerijaid — ESTP juhte!

Teostage igalpool ühist väerinda!

Elagu ühine väerind võitluseks kapitali pealetungimise, faschismi ja sõjahädaohu vastu!

Tallinnas, 31. jaanuaril 1935.

**Eestimaa Kommunistliku
Partei keskkomitee.**

(„Kommunist“.)

J. L.

Faschistliku diktatuuri riigieelarve

Harilikult arutati ja kinnitati Eesti riigitulude ja kulude eelarve riigikogus; viimasel ajal on aga, seoses Pätsi-Laidoneri diktatuuri maksmapanemisega, ka riigi rahanduse alal muudatused sündinud: 15. märtsil, Eesti „Vabariigi valitsuse koosolekul võeti vastu ja pandi maksma *riigivanema dekreedina* riigi 1935/1936. aasta tulude ja kulude eelarve, mis koostatud tasakaalus 69,5 mln. krooniga“. Nii kuulutas „Päevaleht“ 16. märtsil oma lugejatele — riigieelarve kinnitamisest. Sama teatab ka sõside „Rahva Sõna“, iseäranis alla kriipsutades, „et 1935/36. a. peale kalkuleeritud tulud on 1934/35. a. tegelikkudest tuludest ainult kr. 2.300.000 võrd, ehk 3,2% väiksemad. Seega võib konstateerida, et tuleva aasta tulud on kalkuleeritud tagasihoidlikkusega, mis kindlustab eelarve reaalse täitmise“.

Ennem, kui rääkida 1835/36. aasta eelarvest, tuleb paar sõna tähendada mõõdunud aasta eelarve täitmise kohta. Nagu teada, oli eelarve koostatud tasakaalus 66,3 mln. kroonile. Tegelik laekumine ületab eelarve kava umbes 8 mln. krooni suuruses. Eesti statistika andmete järele on 10 kuu vältel, — 1/IV 1934. kuni 1/II 1935. a., võrreldes 1933/34. aastaga — laekumine kasvanud 53.360 tuh. kr. kuni 62.558 tuh. kr., tähendab 17% võrd¹.

Eesti härrasriigi majanduse- ja ajakirjandusetegelased ei taha seda öelda, kust need sissetulekud on tulnud? Seletatakse, et Eestis on suur majanduslik elavnevus, rahvasissetulekute kasv, et riiklikud ettevõtted toovad suuri kasusid jne.

Tegelikult aga tuleb välja, et ikkagi maksud, mis on kapitalistliku riigi majanduslikuks aluseks, on ka Eesti vabariigis annud lõviosa riigi eelarve ületamisest. Ülevalpool nimetatud statistika kuukirja andmete põhjal laekus näiteks tulumaksu rohkem — 12% võrd, kaudseid makse — 11%; samal ajal aga langes maks kapitali protsentide pealt 438 tuh. kr. kuni — 360 tuh. kroonini — 18% võrd. Mis teistesse summadesse puutub, siis on nende kasvu põhjuseks — sõjalaevade müük — 2300 tuh. kr. ja tulu metsadest (müügist) — 573 tuh. kr. Ühes metsamüügiga kasvab ka sissetulek raudteedest, söödamaadest ja ladudest.

Kõik need lisatulud kasutatakse ära riigi-

asutuste kulude katmiseks ja niinimetatud „rahvamajanduse elustamise“ otstarbeks. Milleks rahva käest väljapressitud rahasummad tegelikult kulutatakse, sellest kõnelevad kõige paremini 1935/36. aasta eelarve kulusummad (mln kroonides):

	1934—35. a.	%	1935—36. a.	%
1. Riigivanem, riigikogu, kantselei ja riigikontroll	1,5	2,19	1,5	2,2
2. Kõhtu- ja sise-ministeerium	6,6	9,82	7,0	10,1
3. Sõjamineisterium	15,4	22,99	14,9	21,5
4. Välisministeerium	1,0	1,56	1,1	1,6
5. Majandusministeerium	3,6	5,39	3,9	5,6
6. Haridus- ja sotsiaalministeerium	12,2	18,97	12,5	17,9
7. Põllutöö-minist.	4,7	7,03	5,1	7,4
8. Teedeministeerium	18,1	27,11	20,5	29,5
9. Riigivõlad	3,3	4,94	3,0	4,2
	66,4 ¹	100	69,5	100

Tabelist on näha, et peale administratiiv- ja valitsuseaparaadi kulude kasvavad veel ka põllutööministeeriumi, majandusministeeriumi, teedeministeeriumi kulud. Paistab nagu oleks Eesti kodanlise riigi kulud õige valmistusliku iseloomuga. Kuid niisugune arvamine on ekslik. Vaatame üksikasjalikumalt kulude artikleid, ja — eelarve parasiitlik põhiojlu tuleb kohe nähtavale. Uues eelarves ulatavad administratsiooni ja majapidamise kulud 37,5 miljoni kroonini, s.o. 58% üldkuludest. Isegi „Päevalehe“ andmete järele olevat see summa 5% võrd suurem 1934/35. aasta tegelikkudest kuludest. Seda summat katsetakse ära kasutada riigiteenijate palga tõstmiseks ning uue vormiriidetuse maksmapanemiseks. Huvitav on märkida, et ka ministrihärä palka tõstetakse — kuni 675 kroonini kuus. Nii siis — 58% väljaminekutest riigiaparaadi ülespidamiseks!

Sõjamineisterium (eesti faschistid nimetavad teda variseerlikult: kaitseministeerium) oma nõuete rahuldamisega ka juba maha ei jää. Lisaelarve korras² sai kaitseminis-

¹ Toimetuse märkus: „Klassivõitluses“ nr. 12, 1934. on tabelis, lhk. 11, järgmised trükkvead: pealkirjas (miljonites kr.) tuleb lugeda: tuhandetes; kokku: 66.867 asemel on tarvis lugeda: 66.367.

² „Päevaleht“, 2. veebruarist 1935. a.: riigiasutuste varustamiseks — 2.750.000 krooni.

¹ „E. Statistika“, veebr. 1935.

teerium lõviosa, nimelt 8 mln. kroonist — 2,7 mln. krooni, kuhu juurde siis 1935/36. aasta eelarve järele militarismi arendamiseks 14,8 miljonit krooni kulutatakse. See summa paistab nagu väiksem olevat — 1934/35. aasta eelarvega võrreldes, kuid tegelikult see nii ei ole. Möödunud aastal oli riigi eelarves läbikäiva summana 2,3 mln. krooni, mis sõjalaevade müügist sisse tuli ja uute ostmiseks oli määratud. „Päevalehe“ väljarehkendamise järele pidavat sõjaministeeriumi kulud 2 mln. kr. võrd *suuremad* olema, kui tegelikud kulud 1934/35. aastal. Kuipalju militarismile veel peale avalikkude summade kulutatakse, seda meie ei tea. Riigi eelarves on ainult veel näha teedeministeeriumi arvele kantud kulud 10.000 kr.: „kaitseministeeriumi ülesannete täitmine“, ja Kaitseliidu toetuseks on kalkuleeritud 525.000 krooni — riigikantselei kulude arvel. Sõjakulude hulka tuleb aga veel lisada „riigi võlgade tasumise“ summa, sest need summad on tegelikult ära kasutatud sõjaliste ülesannete peale.

Juba needki summad kokku teevad Eesti vabariigi eelarves vähemalt 26%, s. o. enam kui üks veerand kõigist kuludest on sõjakulud. Kriipsutame veel kord alla, et need on *avalikud kulud*, kuipalju peidetud kulul sõja ettevalmistuseks ja üldse militarismi peale kulutatakse, sellest ei kõnele ükski avalik dokument. Igatahes on aga kindel, et näit. suur osa teedeministeeriumi, sise- ja kohtuministeeriumi, aga ka hariduse- ja sots.-ministeeriumi j. t. kuludest sama sõjakuradi altariile läheb.

Viimasel ajal on kapitalistlikkudes riikides laialiselt arenenud riikliku toetuse andmine üksikutele kapitalistidele või mõisnikkudele, või tervetele kapitalistide ja mõisnikkude rühmadele. Seda toetust korraldatakse kas väljaveotollide alandamise teel, väljaveopreemiade maksmise näol, otsekohe rahalise subsideerimise teel või mõnel teisel sarnasel teel. Ka Eesti ei taha sel alal maha jääda. Lisaeelarve nr. 1 järele on antud välja „rahvamajanduse elustamiseks“ 3.725.000 kr., ja kavatakse 1935/36. a. eelarve korras veel anda 1.000.000 kr. — toetusena hallparunitele põllumajanduse saaduste ekspordi arendamiseks. See 1 mln. on ainult riigi eelarve korras, nendest summadest, mis käesoleval aastal maksude teel töörahvast välja pressitakse; peale selle aga antakse suurel määral toetust nendest summadest, mis endistel aastatel on kogutud maksude, võlaprotsentide, rendimaksu jne teel ja mida nimetatakse „Maatulunduse kapitali

fondiks“. Nende toetussummade kohta puuduvad meil andmed.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi kulude eelarve on käesoleval aastal, võrreldes 1934/35. a. eelarvega, igatahes 483 tuh. kr. võrd kasvanud, kuid tegelikult kärbib faschistlik diktatuur häbematult neidki raasukesi, mida ta on sunnitud rahva hariduse ja tervishoiu jaoks andma.

Näiteks: „rahva tervishoid“ (§ 48, A. Keskasutis) — krediiti vähendatud 149 tuh. kuni 136 tuh. kr.; „riiklik hoolekanne“ (§ 89) — 458 tuh. kuni 440 tuh. kr.; „haigete ja hoolealuste ülalpidamine“ (§ 49) — 246 tuh. kuni 238 tuh. kr. jne. Isegi vangide ülalpidamise summa on tugevasti kärbitud: 326 t. kr. asemel on võetud kulusid ainult 264,6 kr. (ega vangide arvu ometi vähendada ei kavatseta?!). Ja terveltki langeb hariduse- ja sotsiaalministeeriumi kulude erikaal riigikulude üldsummas käesoleval aastal 1% võrd. Nii hoolitseb Pätsi-Laidoneri faschistlik diktatuur hariduse ja kultuuri tõusu eest, nii „edendab“ ta sotsiaalpoliitikat. Suurema kuluartiklina esineb eelarves teedeministeeriumi eelarve tervelt 22% kulude üldsummast. Kuid kui hinnata tegelikke kulutusi veonduse arendamise alal (mis jällegi suuremal määral strateegilise ja sõjalise eesmärgiga on), siis on vaja maha arvata sellest summast raudteede, sadamate, posti, telegraafi ja telefoni kulud üldsummas 18,5 mln. kr. — ülejääk, 2 mln. kr., ongi see summa, mis riik veonduse arendamisesse mahutab; ja sellestki läheb veel 708 tuh. krooni niinimetatud „avalikkude tööde osakonda“ — peamiselt strateegiliste maanteede ehitamiseks.

Ka majandusministeeriumi kulude suurenemise põhjusi pole vaja kaua otsida. Kasvavad palgakrediit ja piiritusmonopoli erikulud.

Kokkuvõttes võime täie õigusega kinnitada, et ka Eesti härrasriigi *faschistlikus eelarves* on olemas kõik need tähtsamad tundemärgid, mis iseloomustavad iga teise kapitalistliku riigi eelarvet üldkriisi ajajärgul:

1. Poliitilise, bürokraatliku, *parasitliku riigiaparaadi* ülespidamise kulud kasvavad.

2. Sõjale ettevalmistus ja sellega ühes *militarismi* ja *marinismi* (sõjalaevanduse suurendamine) kiire arenemine ja sõjakulude kasv.

3. *Riiklik toetus* kapitalistlikkudele ja maa tagurlikkudele *ollustele* (hallparunitele).

4. Tööraha ainelise seisukorra parandamisele ja kultuuri tõstmisele ainult — „krossid“.

Nii on lugu eelarve kuludeosaga. Veel huvitavam ja iseloomustavam on teine külg: — et kõigi nende suurte kulude katmiseks ainukeseks allikaks on raha väljapressimine töörahvalt kõiksuguste *maksude, lõivude ja tasumaksude näol*.

	1934/35. a.	1935/36. a.
1. Otsekohesed maksud	6.550.000 kr.	7.434.500 kr.
2. Lõivud ja tasumaksud	4.265.000 „	4.282.500 „
3. Kaudsed maksud	17.345.000 „	19.690.000 „
4. Riigi piiritusemonopol	10.000.000 „	11.800.000 „
5. Riigi ettevõtted ja varandused	23.398.435 „	25.618.000 „
6. Segatulud	1.634.535 „	705.000 „
7. Erakorralised tulud	3.823.691 „ ¹	135.000 „
Kokku	66.516.661 kr.	69.665.600 kr.
Tagasimaks eelmiste aastate tuludest	150.000 kr.	165.000 kr.
Tulud	66.366.661 kr.	69.500.000 kr.

Meil on Marxi ja Lenini õpetusest ammu juba teada, et kõik maksud, olgu nad missugused tahes, langevad rängalt tööraha — proletariaadi ja töötava talurahva õlgadele.

Kriisi ajal kasvas maksukoorem iseäranis jõudsasti. Alles hiljuti ilmus „Päevalehe“ veergudel kalkulatsioon, mille järelle „põllumehe nettotuludest on läinud maksudeks kriisi eelaastatel 10,68%, kriisiaastatel aga 37,75%“². Nii siis — keskmiselt talundi peale 37,75% puhtast sissetulekust — *s. o. üle ühe kolmandiku — maksudeks!*

Ka 1935/36. a. eelarves ei ole ette nähtud riigimaksude koorma vähenemist, ja seda ei võigi olla, sest „maksud on kapitalistliku riigi majanduslik alus“ (Marx). Kui üldisest summast välja jätta posti-, telegraafi-, raudteede ja sadamate tulud, siis annab ülejääk 69,5 — 18,5 = 51,0 mln. kr. Sellest peavad kõiksugused maksud andma — 43,9 mln. krooni ehk — 80%.

Võrreldes 1934/35. a. on natukene vähenenud: maiusainete maks, maks kinnisvaradelt, tempelmaks ja segatulud. Üldises summas aga on maksud kasvanud 39,7 mln. kr. kuni 43,9 mln. kr. ehk 10,5% võrd. Kasvanud on, nagu lugeja näeb, kõik teised maksud, *iseäranis kaudsed maksud*: 17,3 mln. kr. kuni 19,6 mln. kr. ehk 13% võrd; nende erikaal järk-järgult tõu-

seb, ja võrreldes 1928/29. aastaga, kus see oli 27,9%, teeb välja juba 28,3%.

Ülejäänud osa tuludest langeb riigiettevõtete ja varanduste peale — ilma teedeministeeriumita — 7,1 mln. krooni. Kui nüüd vaadata, kust need tulud tulevad, siis paistab kõige enne silma riigi metsatööstus. Metsa müügist arvatakse saavat sissetulekuid 1,7 mln. krooni, ning „tulud metsadest“ peavad andma 3,6 mln. krooni. Kuid kodanline ajakirjandus ise on mitu ja mitu korda hoiatades märkinud, et see allik ei ole lõpmatu. „Kuid 1935/36. a. ei saa eeldada sama suurt laekumist, sest on karta, et *mõned asjaolud vähendavad selle aasta tulusid võrreldes 1934/35. aastaga*.“

Sellisenä viiks nimetada *metsamüügi vähenemist koguselt*, millega kaasas vähenevad sissetulekud raudtee vedudest, sadama- ja ladude-maksudest, ning teatud määral ka tulud piiritusemonopolist.“¹ See kõik näitab, et ainukeseks allikaks kapitalistlikus korras riigiaparaadi kulude kinnikatmiseks on *maksud*; kuid neidki lõpmata suurendada ei saa, ja kapitalistlik riik on sunnitud vinskiema kahe tule vahel — ühelt poolt masside vastupanek — klassiviha kasv, tööraha rahulolematuse; teiselt poolt on selle rahulolematuse ohjeldamiseks tarvis riiklikku aparati kindlustada, ja see tähendab — kulusid suurendada. Vahepeal, kui puudus kätte tuleb, tehakse sise- või välislaene, ja natukeseks ajaks on jälle võimalus hinge tõmmata. Kuid lõpmata ei saa ka niiviisi manööverdada. Praegu on nähtavasti Eestis kavatsus siselaenu toime panna, et riigi kapitaalet pikema aja peale võiks investeerida. Missuguse majanduseala investeerimiseks seda raha vaja läheb, võib arvata eelmiste laenude kasutamise järele. Kõikidel on teada, et laenud, mis on saadud sisemaalt või välismaalt, on mahutatud strateegiliste raudteede ehitamise, mis senini mingisugust tulu ei anna laenude ega nende protsentidegi katmiseks. Nende laenude katmiseks maksab Eesti töörahas praegu juba iga aasta üle 3 mln. krooni, uue laenu tegemisega kasvab see koorem veelgi suuremaks, ja klassivahekorrad lähevad veel teravamaks. Huvitav on siiski selle küsimuse arutamisel teine külg — see järeldus, millele jõuab üks „Päevalehe“ toimetajaid, kui käsitab seda probleemi. „Kui nüüd tahtaks meil teha siselaenu ja seda investee-

¹ Sellest andis sõjalaevade müük — 2.224.841. kr.

² „Päevaleht“, 14. veebruaril 1935. a.

¹ „Rahva Sõna“, 16. märtsil 1935. a. — Minu allakriipsutatud. — J. L.

rida pikemaks ajaks, siis olemasolevate andmete põhjal ei näe *selleks olevat veel tarvilikke tagavarasid*¹. Autor ei ütle muidugi välja, milles on takistus, kõik need arvamised, mis ta selle kohta toob, et peavad olema reservid viljaikalduse vastu jne, ei ole peapõhjuseks. Meie arvates on peapõhjus selles, et kõik see „majanduslik elustumine“, mis praegu Eestis sünnib, väga ja väga kõikuv on, et olukord nii pinev on, et ei ole usku tuleviku peale, ja sellepärast küsitav on, kes niisuguses olukorras oma raha pika aja peale riigi käsitusele annab.

Perspektiivi, väljavaate puudus — selles on põhjus, miks siselaenu Eestis ei saa teostada, miks riigi eelarve „tuleva-aastased tulud on kalkuleeritud tagasihoidlusega“.

Ei ole ka mitte üheski teises kapitalistlikus riigis seesugust rahuldavat väljavaadet:

Ainult Nõukogude Liidus on seesugune selge ja töördõmus vaade tulevikku olemas. See perspektiiv annab ennast tunda ka N. Liidu tulude ja kulude 1935. a. eelarves. N. L. valitsus *investeerib julgesti pikemaks ajaks 21,2 miljardit rubla*, mitte vähem, kui möödunud aastal. Nõukogude Liidu valitsus võtab julgesti tulude eelarvesse sissetulekuna 3,5 miljardit rubla *masselisest siselaenust*, sest meie riik on kindel, et kümned miljonid endiste laenude tellijaid rõõmuga võtavad vastu ka uue laenu, mis aitab kaasa sotsialismi lõpuni üles ehitada. Peale sm. Kirovi tapmist kirjutab Donbassi tööline sm. Koltsevski sm. Stalinile:

„... Mina, vana Donbassi tööline, tööstaash 15 aastat, endine Magnitostroi lõõklane, pööran ÜK(e)P KK poole Teie kaudu, meie kallid juht J. V. Stalin, ja palun välja lasta kolmanda aasta „teise viisaastaku laenu“ S. M. Kirovi mälestuseks“.

Meie teame, et meie laenuid valmistuslike kulude katmiseks lähevad, et meie nende laenude abil üldse rahvasissetulekut suurendame ja sellega ühes ka kogu töörahva aineeline seisukord ja kultuuri tasem tõuseb.

„Kapitalistidelt eksproprieeritud valmistamisabinõude ühiskondlustamise ajajärgul loobub riiklik võim parasitlik aparaat olemast, mis valmistusliku protsessi üle seisab, ta hakkab organisatsiooniks muutuma, mis otsekohe riigi majandusliku juhtimise ülesandeid täidab, ja sedavõrd muutub ka riigi eelarve tervelt kogu rahvamajanduse eelarveks“. (ÜK(e)P programm § 22. — Minu allakriipsutatud. — J. L.)

¹ „Päevaleht“, 1. märtsil 1935. — Minu allakriipsutatud. — J. L.

1935. aastal annab sissetulek ühiskondlustatud sektorist 89,7% kogu riigi tuludest. Üksikute tulude artiklitest võib nimetada, et sissetulek ärilisest kaubandusest langeb 34% võrd, nimelt 8,3 mlrd. rbl. 5,4 mlrd. rublani, mis tingitud on leivakaartide kaotamisest ja kommertshindade alandamisest. Vähenevad ka maksud kasudest, sest et suurem hulk kuhinemisest ettevõtte oma tarvitamiseks, tema enese algatuste arendamiseks jäetakse, mis väga tähtsaks teguriks on isetasuvuse põhimõtte süvendamisel. Peasissetulekuna esineb „läbikäigumaks“, mille põhiolust meie juba enne olemasolevat kōnelenud, tõendades, et see ei ole mitte „kaudne maks“, vaid on sotsialistliku ettevõtte kuhinemine, mis ümber jaotatakse majanduse alade järele — vastavalt proletariaadi diktatuuri poliitikale, tsentraliseeritult, riigi eelarve korras. Läbikäigumaks kasvab 37% võrd ja ulatab kuni 52 mlrd. rublani, mis kujutab kogu tuludest 82%. Maksud, mis nõutakse sisse elanikkude käest, nagu tulumaks, põllumajandusemaks ja teised — vähenevad järjekindlalt oma absoluutsetes summades ja ka relatiivselt.

1934. a. andis „elanikkude ressurside mobiliseerimine“ 5,9 mlrd. rubla, 1935. aasta peale on kalkuleeritud ainult 5,7 mlrd. rbl., mis ka selle artikli erikaalu vähendab — 11,9% kuni 9,1% kogu tuludest.

Sotsialismi ülesehituse protsess ja sellega ühes rahvahulkade heaolu tõus on veel paremini näha riigi kulude analüüsis. 1935. a. kasvavad määratusti kulud sotsiaal-kultuuri rahuldamise alal.

Riigi eelarve korras üksi antakse 4,8 mlrd. rubla, mis tähendab kasvu 43% võrd, peale selle sotsiaalkindlustuse süsteemi kaudu — 3,0 mlrd., kohalikkude eelarvete korras — 7,6, vabrikute ja tehaste erifondide kaudu ja muudest allikatest tuleb 3,3 mlrd., seega üldse kokku — 18,7 mlrd. rubla.

Iga hinge peale teeb see 111,3 rubla, kuna tsaari-Venemaa samaks otstarbeks hinge peale ainult 3 rubla 14 kopikat kulutas.

Meie nimetasime juba, et 1935. aastal riik 21,2 mlrd. rubla investeerib; ka sellest summast läheb suur osa jällegi kerge-tööstuse ja kommunaalehituste peale, läheb jällegi töörahva heaoleku tõstmiseks, jõuka ja kultuurse elu korraldamiseks. Kuid ka rasketööstus saab riigilt ikkagi veel suurt toetust; riigi eelarves on ette nähtud 11,7 mlrd. rubla. Veonduse ja sideasjanduse arendamiseks investeerib riik 6 mil-

järdit rubla — just poole rohkem kui mineval aastal. Väga suure tähtsusega on ka summad, mis kantakse üle vabariikide ja kohalikkude eelarvete toetuseks — 8,9 mlrd. rubla. Vaadake endiseid mahajäänud ääremaid, kus tsaarivalitsus oma rõõviva asumaapoliitikaga hukatust ja needust külvas, nendel endistel asumaadel, nüüdsetes Tadžiki ja Turkmeeni vabariikides, kasvab sotsialistlik tööstus ja sotsialistlik kultuur teiste nõukogu-vabariikide toetusel. 1935. aastal saavad need vabariigid erilist toetust 91,8 miljonit ja 79,6 miljonit rubla oma eelarvete kindlustamiseks. Nii teostab nõukogude võim leeninlikku rahvuspoliitikat riigi eelarve koostamise teel, tõstes kultuurile mahajäänud rahvusi ja kindlustades kõigi rahvaste koostööd sotsialismi ehitamisel.

Niisuguses pinevas rahvusvahelises olukorras, nagu praegu, kus Saksamaal hiiglakiiirusega sõjale ette valmistatakse, on proletariaadi riigikaitse kindlustamine üks tähtsamaid ülesandeid. Selleks on meie riigi eelarves 1935. a. peale kaitsekomis-

sariaadi nõuete rahuldamiseks ette nähtud 6,5 miljardit rubla — see on mitte rohkem kui 10% kogu eelarvest. Vaatamata selle peale, et see summa palju suurem on kui 1934. a. eelarves oli ette nähtud, siiski on ta oma erikaalu poolest vähem, kui üheski kapitalistlikus riigis.

Nägu eelpool nägime, ei jää ka Eesti maha imperialistlike riikide üldisest militaristlikust arenemisest, koormates selleks kohutavalt oma töörahva hulka sid riigimaksude kaudu.

Ainukene riik, mis oma võimu ja suuri sisetulekuid kasutab ära laiade hulkade ainelise ja kultuurse tõusu saavutamiseks, ilma klassideta sotsialistliku ühiskonna ülesehitamiseks, on Nõukogude Liit. Sellepärast on arusaadav, et töörahvas siin sootuks teisiti oma riigi eelarve täitmisesse suhtub, kui kapitalistlikudel maadel, ise igapidi sellele täitmisele kaasa aidata püüab, teades, et ta seega oma enese huvisid kaitseb, seda pinda kindlustab, millel tema ja kogu töörahva heaolu põhjeneb.

Joh. Reesen

Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri sise- ja välispoliitika

(Järg)¹

4. Sotsiaalpoliitika

Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri ametlikud esindajad on viimasel ajal avaldanud terve rea teadaandeid, mis võimaldavad ülevaadet teha kavatsetavate „sotsiaaluuenduste“ kohta Eestis.

Need „uuendused“ on lüli demagoogilistest „reformide“ lubadustest, mida fashistlik valitsus nii ohtralt jagab „rahva uuestsünni“ ettevalmistamiseks, tõelikult selleks, et luua avaramaid, takistamatuid kurnamisvõimalusi linna ja maa suurkodanluse ringkondadele.

Nende „sotsiaaluuenduste“ kavatsemise puhul kirjutatakse, et need saavat „tööliskonna heaolu kindlustamise“ teel „tõstma suurel määral töömeeleolu ja tööõõmu, mis meil aastate kestel on olnud vilets“ (meie sõrendus — J. R.).

„Töömeeleolu ja tööõõm“ on aga kurnajatele tarvilikud selleks, et tööintensiiv-

sust tõsta ja sel teel veel suuremal määral kui senini töolisteklassilt lisaväärtust välja pigistada ja veel jõhkramalt kui senini töötavaid talurahva, kalurite ja teiste töötavate kihtide hulka sid kurnata.

Ametlikkudest teadaannetes kriipsutatakse eriti alla, et „sotsiaalpoliitiliste reformide juures ei ole tähtsusega ka see asjaolu, et uuenduste kaudu tööliskonnas luuakse üheks tervikuks riiklikult mõtleva ühiskonnaga“. (Meie sõrendus — J. R.)²

Selle „ühtse terviku“ loomise eesmärgil keelati hiljuti ära kõik poliitilised parteid ja organisatsioonid, et kindlustada monopolset seisukorda valitseva suurkapitalistliku kamba „Eesti rahva parteile“ ehk uuele „Isamaaliidule“, mis peab ühendama kõiki fashistlikult mõtlemaid ringkon-

¹ Vt. „Klvtl.“ nr. 3 (174) ja eelmised. — Toim.

² „Valitsus teostab sotsiaaluuendusi“, „Päeva-leht“ nr. 32., 1/II, 1935. a.

di. See organisatsioon peab „täie jõuga toetama praeguse valitsuse kodurahu poliitikat“, s. o. fashistlikku diktatuuri. Ehk, nagu seletas valitsuse propaganda juht H. Oidermann: „Isamaaliidu“ eesmärgiks olevat „sisemiselt kui ka väliselt tugev Eesti riik ja Eesti isamaa“. Oma eesmärgi saavutamiseks arendavat „Isamaaliit“ „kogu eesti rahva kooskõlalist edenemist ja ühtekuuluvuse vaimu, kõikide rahvakihtide kindlat koostööd, üksmeelsust ja riiklikku mõtlemisviisi, et ühendada eesti rahvast Eesti isamaa eesmärkide teenimisele, oma riikliku võimu kaitsel ning juhtimisel“.

Rahvuspoliitika, marurahvusluse süvendamine, see on Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri sisepoliitika nurgakivi. Selle teenistusse on rakendatud kogu diktatuuri aparaat. Nii „sotsiaaluendused“, kui ka „Isamaaliit“ taotleavad ühiseid eesmarke — „eesti rahva uuestisündi“, eesti tööliste klassi ja kurnatavate hulkade ühtesulatumist „ühtseks tervikuks“ fashistliku suurkodanluse juhtimise all, marurahvuslikus „ühtekuuluvuse vaimus“.

Sellega kuulutab fashistlik marurahvuslus avalikult sõda klassivõitlusele. Rahvas peab olema ühtne ja üksmeelne!

On see võimalik kodanlises ühiskonnas?

Kodalise korra aluseks on kurnamine, millest paratamata kasvavad välja klassivastuolud ja klassivõitlus. Ei mõtlegi ka eesti fashistlik suurkodanlus lõpetada oma jõhkrat töörahvakurnamist, kui ta jutlustab „kõigi rahvakihtide kindlat koostööd“. Sest kõik need vabrikandid, kaupmehed, rahamehed-pangapidajad, mõisnikud ja hallparunid, samuti kui kodanline riik ühes kogu oma surveaparaadi süsteemiga ei saa oletseada ilma tööliste klassi ja talurahva töötavate hulkade kurnamiseta. Siit on tingitud kaks lepitamatut leeri — kurnajad ja kurnatavad, kelle vahel ei saa olla rahu.

Seda vastuolu ei suuda kõrvaldada mitte mingisugused sotsiaalsed uuendused ehk reformid. Selle vastuolu võib kaotada siis, kui saab hävitatud kurnamise süsteem, kui likvideeritakse klassid. Klassid aga suudab likvideerida ainult proletariaadi diktatuur, nagu seda näeme NSV Liidus. Sellepärast on Pätsi-Laidoneri fashistliku valitsuse jutlustus „kõikide rahvakihtide kindlast koostööst“, üksmeelest ja rahust — kõige ülbem demagoogia töörahvahulkade uimastamiseks marurahvusluse viingude, mille tõelik elu armuta laiali kihutab.

Mida on siis fashistlik suurkodanlus *konkreetset* teinud ja mida ta kavatses teha sotsiaaluenduste alal? Ametlikus tea-

daandes loetakse üles järgmised sotsiaalreformid: 1) töötasumiinimumi kindlaksmääramine, 2) haiguskindlustuse laiendamine, 3) maatööliste kindlustamine õnnetusejuhtumite vastu, 4) tööliste kindlustamine vanaduse ja invaliidisuse vastu ja, lõpuks, 5) töölistekoja ellukütsumine.

Nagu näete, on kõik, peale viimase punkti, vanad tuntud töölisteklassi osalised nõudmised. Kuid need on aga ainult osa töölisteklassi osalistest nõudmistest. Need nõudmised võeti eesti harrasriigi algul isegi harrasriigi põhiseadusesse. Kuid eesti töölisteklassil ei läinud isegi kõige ägedama võitlusega korda nende põhiseaduslike üguste teostamist kodanluse käest — samase Pätsi-Laidoneri kamba j. t. kurnajate käest välja pressida.

Millest on siis tingitud see, et Pätsi-Laidoneri kamp, saades fashistliku suurkodanluse võimumeesteks, muutus järsku nii „edumeelseteks“ sotsiaaluenduste pooldajateks ja „teostajateks“? Kõigepealt sellest, et kodanlus tahab ka töölisteklassi arvel oma võimu sotsiaalset baasi laiendada ja oma diktatuuri sel teel kindlustada. Kõigi maade suurkodanluse imperialistlikud ringkonnad valmistavad ette uuele sõjale. Seda teevad ka Pätsi-Laidoneri seljataga seisvad eesti suurkodanluse fashistlikud ringkonnad. Kuid tuleviku sõjas on seljataguse kindlustamisel eriti suur tähtsus, sest seal ei sõdita enam ainult väerinnal, vaid ka väeliini seljataga. Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri valitsus on omale ülesandeks võtnud oma seljatagust sel teel kindlustada, et jagab *suuri lubadusi* töölisteklassile, et sulatada seda üheks tervikuks... fashistliku suurkodanlusega, et töölisteklass ei ajaks oma iseseisvat poliitikat ega võitleks kodanluse vastu.

Töölisteklass ei tohi end lubadustega petta lasta. Tuletame meele saksa fashistide suuri lubadusi võimuletuleku eel. See oli töötavate hulkade kõige jõhkras pettus, mida ajalugu tunneb. Sotsiaalreformide asemel valmistab Hitler nüüd lennukeid, kahureid, kihvtiseid gaase, sõjalaevu ja pomme, töölisteklassi kohta maksab sunnitöö. Fashistide tee on ühine. See on kontrerevolutsiooni ja uute sõdade tee.

Ja Pätsi valitsuski pole senini *veel ühtki* sotsiaaluendust *töölisteklassi huvides* teostanud. *Nendega on aega*, kirjutavad kodanlised ajalehed, sest „enne seaduste koostamist ja maksmapanemist tuleb rida küsimusi järele kaaluda, välja selgitada“, ja siis „otstarbekohasuse ja võimaluste seisukohast otsustada“, mida teha ja kuidas neid uuendusi teostada.

Edasi kirjutatakse, et *rahaline külg* tegevat suuri raskusi sotsiaaluuenduste maksmapanemisel. (Aga mõisnikkudele ja hallparunitele leiti õige kergesti kümned miljonid põllumajandusesaadustele preemiade näol juurdemaksuks!)

Esialgul tuleb siis vaid — „oodata“. Ametlikult aga kinnitatakse edasi, et valitsus kavatsevat seaduseandlises korras kindlaks määrata töötasu miinimumi. Milleks? Kas selleks, et töötasumiinimumi maksmapanemise teel tööpalkasid tõsta? Sugugi mitte. Ametlikus teadaandes öeldakse otsekohe, et uus seadus *ei taotle palgataseme tõstmist*, „vaid teatava miinimumi kindlustamist“, sest et „meil veel *väga paljudes* käitistes maksetakse palka alla igasugust elatismiinimumi“ ja „üldiselt on meil tööpalgad odavamaid“.

Kuna aga suurtööstuse ettevõtetes palgad olevat — ametlikult! — „rahuloldavad“, siis palgamiinimumi maksmapanek ei puudutagi neid ettevõtteid. Missugustes ettevõtetes ja majanduseharudes palgamiinimum maksuma pannakse, sellest ametlik teadaanne ei kõnele, kuid „Kaja“ kirjutab, et: „Eelnõu kohta saatis kaubandus-tööstuskoda majandusministeeriumile märgukirja, soovitudes minimaalpalga maksmapanekuga algust teha põllutöölisega, selleks, et ära hoida tööjõu valgumist maalt linna“.

See on otsekoheseks tunnistuseks, et põllutöölise palgad on surutud alla igasuguse elatismiinimumi. Ja, tõepoolest, kui võrrelda endiste mõisamoonakate aastapalka härrasriigi praeguste mõisnikkude ja hallparunite tööorjade palganormidega, siis selgub, et endine mõisamoonakas teenis paruni juures rohkem, kui nüüd sulased hallparuni suurtaludes teenivad. Pole siis ka ime, et põllutöölised ja külahvikud maalt põgenevad, sest nad ei suuda suvekuude lühikestel hooaegadel niipalju teenida, et ennast ja oma perekonda aasta läbi kuidagi üleval pidada. Tähendab see aga, et nüüd nende kihtide töötasu mõeldakse tõstma hakata? Muidugi mitte; selleks ei ole mingit lootust. Lubas ju ka härrasriigi esimene põhiseadus kõigile töötavatele hulkadele kindlustada inimväärilikku ülespidamist; tõelikult jõuti see viia „paljudes käitistes alla igasugust elatismiinimumi“. Kust peaks kurnajatel nüüd tahtmist, ressursse ja võimalusi leiduma selle küsimuse teistsuguseks lahendamiseks!

Teiseks uuenduseks, mida sotsiaalreformide alal kavatsetakse teostada, on hai-

guskindlustuse laiendamine. Senini käisid haiguskindlustuse alla ainult tööstustöölised. Stabilisatsiooni kõrgeseisu aastatel oli haigekassade liikmeid 41.459, möödunud aasta juulis aga 47.392. „Ühes perekonna liikmetega haarab haiguskindlustus vaid 75.000 kodanikku“¹. Seega ei kuulu suurem osa töölisi haigekassade alla. Pätsi valitsus tahtvat „viia haiguskindlustuse alla ka teistes majandusharudes töötavaid töölisi“. Missuguseid nimelt, sellest ei räägita veel midagi, kuid kirjutatakse, et selle seadusega tahetakse surevust vähendada, mis võrdlemisi suur on. Eestis sureb iga aasta iga tuhande elaniku kohta 15,6 inimest, Lätis 13,5, Schweitsis — 11,4 Hollandis — 8,8 inimest jne. Missugusel määral selle seadusega haiguskindlustust laiendatakse ja, peasi, *kelle arvel*, seda meie veel ei tea. Kuid pole kahtlust, et ka see seaduse-eelnõu, kui ta peaks teoks saama, surevuse kasvamist seisma ei pane, mis tingitud Eesti töörahva rasketest elamistingimustest, kodanluse jõhkrast kurnamisest.

Kolmandaks uuenduseks, mida Pätsi valitsus kavatsevat teostada, on maatöölise õnnetusjuhtumite vastu kindlustamine. See küsimus kerkis päevakorda hallparunite nõudmisel, sest „*praegused seadused põllutöölise kindlustamise alal* pole mitte ainult puudulikud, vaid nad on *ilmselt ülekohtused tööandja-taluomaniku vastu*“, kirjutab Pätsi valitsuse ihuleht „Kaja“ (16/IX, 1934. a.).

See on vana tuntud laul, et töökaitsse seadused tegevat ettevõtjatele liiga.

„Kaja“ kaebab, et praeguse maksva korra järele on peremees vastutav, kui teenijaga talus töö juures õnnetus juhtub, kui tööline ise oma ettevaatamuse tõttu süüdi ei ole. Õnnetuse juhtumeid tuleb tänapäev, kus taludes kasutatakse mitmesuguseid masinaid ja kivide lõhkumine ning kändude juurimine toimub lõhkeainete abil, väga tihti ette, — tunnistab „Kaja“. Ja tõsisema vigastuse korral olevat sulasel või tüdrukul õigus peremehelt nõuda eluaegset pensiooni. See seadus hävitavat talu otsekohe, sest talunik ei suutvat töölinele üldse pensiooni maksta. „Talud elatavad hädavaevalt nende pidajaid, mingisugusteks kõrvalisteks kuludeks seal midagi üle ei jää. Kui sulasega juhtub töö juures õnnetus, ei jää peremehel muud üle, kui anna talu sulasele ning võta ise kätte kepp ja kott“².

¹ „Päevaleht“ nr. 32, 1/II, 1935. a.

² „Kaja“, 16/XI, 1934. a.

¹ „Kaja“, 6/III, 1935.

Missugune on siis see praegu maksev kord, mis eesti hallparunile liiga tegevat ja teda kerjuseks muutvat? Jutt on tsariaegsest töökaitse seadusest, mille 7. peatükk (S. K. XI köide, 2. jagu, 1913. a. väljaanne) pandi Eestis maksuma põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamise seadusega ka põllutööliste kohta („Riigi Teataja“ nr. 102 — 1921. a.). Selle seaduse põhjal olevat vastutus õnnetusjuhtumite puhul pandud täielikult ettevõtte omaniku peale, kellelt vigastatu võivat seaduse järel nõuda ka pensiooni. Kui õnnetusjuhtumile surm järgneb, pidavat peremees maksuma tasu ka perekonna liikmetele. Ka „Päevaleht“ leiab, et „säärane vastutus võib ülejõu käia just põllumajanduses, kus üksiku taluniku kandejõud on sageli väga väike“¹.

Meie ei vaidle sellele vastu, et kollektiivne kinnitus säärasest seadusest parem on, kuid mis on siis takistanud eesti hallparuneid kollektiivset kindlustuse süsteemi tarvitusele võtmast? See asi polegi ju nii võõras, sest Eestis on maal teostatud kollektiivne kindlustus tuleõnnetuste jne vastu. Kuid see kindlustus puudutab peremeeste eraomandust. Ja eraomandust tuleb kaitsta. Tööliste tervis pole aga mitte peremehe eraomandus, ja kui sellega peaks midagi halba juhtuma, siis pole see peremehe asi. Oma süü. Kes käseb ettevaatamatu olla.

Mis tahab siis eesti hallparun põllutööliste kindlustamisega saada? „Kaja“ kirjutab: „Meie seniste hoolekande- ja muude sotsiaal-seaduste suuremaks veaks oli ja on veel praegugi, et nad muutsid *abiandmise liig laialiseks*, nii et *see käis ühiskonnal üle jõu* ja tekitas palju õigustatud nurinat.“ („Kaja“, 16/XI, 1934.)

Millest see väljavõte kõneleb? Sellega ütleb „Kaja“ avalikult ja otsekoheselt, et seda *liig „laialdast“* abiandmist, mis peremeestele „üle jõu“ käivat, tuleb piirata. Seega ei taotle Pätsi-Laidoneri võimumeeste poliitika hoolekande- ja sotsiaal-seaduste uuendust *mitte* tööliste ja teenijate huvides. Nende seaduste eesmärgiks on „laialdast abiandmist“ *vähendada*, et tööandjate „õigustatud nurinat“ vaigistada. Ka „Päevaleht“ on samal seisukohal ja kirjutab, et „mida varem see paragrahv põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamisest kaotatakse, seda parem“. („Pvlht“, 21/XI, 1934.)

Kõik need tõusikkodanluse ajakirjan-

¹ „Põllutööliste õnnetuste vastu kinnitamine“, nr. 321, 21/XI, 1934. a.

duse seisukohad väljendavad ühte ja nimelt seda, et Pätsi-Laidoneri faschistliku diktatuuri valitsus ei kavatsengi põllutööliste olukorda parandada, vaid on asunud isegi neid tsariaegseid nigelaid töökaitse-seadusi, mis Eestis senini paberliselt maksmas olid, likvideerima või kitsendama. Hallparunite hädakisa on aga täitsa põhjendamata, sest ükski mõisnik ega hallparun pole viimase viieteistkümne aasta kestel põllutööliste õnnetusjuhtumite puhul pensiooni maksnud. Ükski hallparun pole kuskil ega kunagi sellepärast talu sulasele annud ja enesele kerjakotti kaela pannud ega keppi kätte võtnud. See on „Kaja“ ringkondade demagoogia. See seadus võiks ilmlõpmata ja igavesti edasi kesta, ilma et ta ühelegi hallparunile liiga teeks, sest faschistlikus kohtus jääb õnnetusjuhtumi asjus süü alati töölise peale, seal leitakse alati, et õnnetus tuli töölise ettevaatamatus, aga mitte peremehe süü läbi.

Mida soovivad siis hallparunid põllutööliste õnnetuste vastu kindlustamiseks ette võtta? Riik pidavat selle küsimuse lahendamise oma peale võtma ja nimelt niiviisi, et „tuleks anda seadus, mis vabastaks põllumehed vastutusest ja pensiooni maksimisest, kui nende töolistega juhtub õnnetus, ning paneks selle kohustuse riigi kanda“¹. Tähendab — *riik* peab mõisnikkudele ja hallparunitele, kes palgatöölisi kurnavad ja võõra tööjõu arvel rikastuvad, kõik tegema: peab maksuma neile preemiaid, vähendama maksusid, kindlustama nende orjad jne, sest „talud elatavad end hädavaevalt“!

Riik — see tähendab aga siin sama töötavaid rahvahuikasid, kellelt juba niigi kümneid miljoneid kroone iga aasta määratu ametnikkudepere, sõjaväe, türmid jne ülevalpidamiseks välja pressitakse.

Pätsi valitsuse uuendustekavatsuste hulka kuulub ka *töölistekoda*, mille vastu organiseeritud töölisteklass oma mõjuva sõna juba on ütelnud. Pätsi valitsuse kava järel on töölistekoda „üks lüli kodade süsteemis“. Kuid kodade süsteem tähendab korporatiivset riigikorda, Mussolini eeskujul, kus ei või olla aset klassivõitlusel. Kuna kurnamissüsteemi juures aga, nagu nägime, vastuolu töö ja kapitali vahel alale jääb, siis on arusaadav, et töölistekoda ei saa mingisuguseid olulisi parandusi töölisteklassi olukorda tuua, nagu ta ei suuda lõpetada ka klassivõitlust. Töölisteklass võib oma seisukorda parandada ai-

¹ „Kaja“, 16/XI, 1934.

nult oma klassiorganisatsioonide jõuga, võitluses ettevõtjate ja kodanliste võimuasutustega, võitluses kogu kodanlise korra süsteemiga.

Pätsi-Laidoneri fashistliku valitsuse kasvav seisab ka vanaduse, invaliidsuse jne vastu kindlustamine. „Päevaleht“ kirjutab, et neid seadusi kavatakse teostada kontributiivse kindlustuse mooduse alusel, s. o. riigi, tööstuse ja tööliste arvel, kus lõviosa kindlustusmaksust langeb muidugi tööliste õlgadele, nagu seda teiste maade sellekohased eeskujud näitavad. Üksikasjad nende seaduste eelnõude kohta puuduvad, kuid pole kahtlust, et kui need seadused peaks teostatama, siis ei nõua nad kuigi laialist abiandmist riigi ega ettevõtjate poolt. Jääb järele ainult üks võimalus, et tööline peab ennast kindlustama ise, oma madala palganormi arvel, mis suurelt osalt on „alla igasugust elatismiinimumi“.

Arusaadav, et seesugused sotsiaaluuendused ei kindlusta „tööliiskonna heaolu“, ega tõsta „töömeeleolu ja tööõõmu“, mis kogu härrasriigi „aastate kestel on olnud vilets“ ja selleks ka jääb, sest kurnajate kasuks orjamine alatoitluse ja jõhkra kurnamise tingimustes ei loo töömeeleolu ja tööõõmu. Töömeeleolu ja tööõõm ehk tööentusiasm tekib ainult sotsialistlikus ühiskonnas, kus töötaja on vaba igasugusest kurnamisest, kus töötaja on „ise oma õnne sepp“, ise oma peremees, kus töötaja töötab enese ja ühiskonna kasuks. Selle ühiskonna kasuks töötamine tõstab töötajate heaolu, sest siin puuduvad need parasiitlikud kapitalistlikud klassid, kes töötaja suurema osa sissetulekuid ära söövad.

Ka hoolekande alal kavatakse Pätsi valitsus teostada „laialdasi uuendusi“. Kuid nagu ametlikkudest teadaannetest selgub, puudutavad need „laialdased“ uuendused peaaesjalikult vanade töövõimetute, koduta laste ning vaimuhaigete eest „hoolitsemise“ korraldamist. Ei või ütelda, et seda tarvis ei ole, sest härrasriigi ajal on laialdaste rahvahulkade vaesestumise tagajärjel hoolealuste arv Eestis aasta-aastalt tõusnud. 1926. a. oli hoolealuseid 29.170 ehk 2,7% rahvaarvust, 1930. a. — 35.000 ehk 3,3% ja 1934. a. — 38.000 hoolealust ehk 3,4% rahvaarvust. Kui neile alalistele hoolekandelist abi saajatele juurde arvata ajutise toetuse saajad, siis tõuseb hoolealuste arv 5 protsendini rahvaarvust.

Haridus-sotsiaalministri abi dr. A. Mõtus toob andmeid hoolealuste toetusnormide kohta, ning ütleb, et need normid 1930/31. a. olid keskmiselt: vanadele 3

krooni kuus, lastele 6 krooni kuus. Praegu on toetusmäärad paiguti vähenenud, kuid „üldiselt ja keskmiselt püsivad viimasel tasemel“¹.

Need andmed näitavad, kuivõrd viletsates tingimustes elavad hoolealused Eestis. Kui suurem osa hoolealuseid said keskmiselt 3—6 krooni kuus, siis tähendab see seda, et 1926—1930. a. keskmiste turuhindade alusel võisid need hoolealused Tallinnas lubada enesele ainult 15—30 kilo leiba, Tartus 16—33 kilo leiba ja muud — ei midagi. Kuid need andmed on keskmised. See tähendab, et suur hulk abisaajaid hoolealuseid said isegi alla 3—6 krooni kuus. Siit järgneb, et hoolealuste toetusnormid on „üldiselt väga väikesed“, mida ka ministriabi ise on sunnitud tunnustama.

Kriisiaastatel vähenesid hoolealuste toetusnormid õige tuntavalt, sest riigi- ja omavalitsuste hoolekande kulud vähenesid 4,5 mln. kroonilt 1930/31. a. kuni 3,5 mln. kroonini viimastel aastatel, ehk keskmiselt 128 kroonilt ühe hoolealuse kohta 1930/31. a. 92 kroonile 1933/34. a. ehk 28% võrd — rääkimata kursi langusest (1933. a.)

Pätsi valitsuse häälekandja „Kaja“ astub nüüd õige ägedalt välja maksva hoolekande-korralduse vastu, seletades, et „hoolekande kulud käivad valdadel üle jõu“. See tähendab, hoolekandekulusid tuleb veelgi vähendada. Ja ajalehed teatavadki, et „hiljuti töötati hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt välja maksva hoolekandeseaduse muutmise eelnõu, mis taotleb eestkätt hoolekandeliste kulude piiramist“².

Seega on Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri valitsus asunud ka hoolekande kulude vähendamise teele, mis kümnete tuhandete vaeste seisukorra veelgi raskemaks teeb ja nad otse näljasurma hooleks jätab. Muidugi mõista, et näljane ei jää nelja seina vahele kükitama, vaid muutub kas kerjuseks või vargaks, või lõpetab oma elu enesetapmisega. Möödunud aastal tõid ajalehed teate, et Petserimaal — Eestimaa kõige vaesemas maakonnas — on iga viies inimene kerjuseks muutunud. Pätsi valitsus on omale seega ülesandeks võtnud kerjaste arvu tõstmise. Vaeste käest kistakse leivakooruke ära selleks, et hallparunitele preemiaid maksta, sõja- ja õhulaevastikku ehitada, maanteid ja raudteid läheneva sõja puhuks korda seada ja riigiametnikkudele palka juurde panna.

¹„Päevaleht“, „Hoolekande korraldus ja ülesanded“. 2/XI, 1934.

²„Kaja“ nr. 11; 11/I, 1935.

Kuid peale kulude piiramise teostatakse hoolekande seaduse muutmise seadusega ka veel terve rida teisi muudatusi, mis seisavad selles, et laste lahtine hoolekanne viiakse maavalitsuse võimkonnast vallavalitsuste võimkonda, kusjuures kuludest määratakse vallavalitsuste kanda 25% ja riigi kanda 75%. Laste kinnine hoolekanne viiakse samuti üle maavalitsuse võimkonnast vallavalitsuste võimkonda, kuid kulused kannaksid sellel alal vallavalitsused 75% ja riik 25%. Edasi on ette nähtud, et joodiku palgast saaks kinni peetud perekonna suurusele vastav osa ja väljamaksetud selle isiku naisele või teistele perekonna liigetele. Uues seaduse eelnõus on ka ette nähtud, et vaimuhaigeid, nõdrameelseid, langetõbiseid, parandamatuid joodikuid, parandamatuid narkomaane, seksuaalseid roimareid ja teisi isikuid võib, tervishoiu- ja hoolekande-direktori loaga, sigitusvõimetuks teha.

Kuid selle seaduse teostamine ei toimu nähtavasti siiski niipea, sest peaministri asetäitja siseminister Eenpalu (Einbund) seletas alles hiljuti, et hoolekande seaduse muudatuste maksmapanemine tunduvat praegu veel varajasena ning see küsimus võetavat lahendamisele koos eelseisva omavalitsuste reformi küsimustega. See asjaolu aga ei takista mingil määral fashistlikudel maa- ja vallavalitsustel hoolekande toetussummade kärpimise jätkamist.

Sotsiaal-hoolekande küsimuste fashistlikule lahendamiseviisile paneb krooni pähe töötülide lahendamiseks vahekohtu asutamine. Vahekohus asub majandusministeeriumi juures ning sinna kuulub esimehena majandusministeeriumi tööstuse-osakonna direktor, liikmeteks on teedeministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna direktor, tööliste ja töösturite esindajad. Juba vahekohtu koosseis kõneleb sellest, et ta kuidagi viisi töölisteklassile vastuvõetavaid otsusi ei saa tegema, sest peab poliitiliselt olema täitsa kirjaoskamatu, et loota seesuguse komisjoni poolt tööliste huvidele vastavat palgatülide lahendamist. Ja kui komisjoni kuuluvad majandusministeeriumi fashistlikud direktorid peaksidki mõne seesuguse otsuse tegema, siis võib majandusminister selle kinnitamata jätta, ja — direktorihärrad võivad oma koha kaotada. Sellepärast on täitsa arusaadav, et need fashistlikud kohtumõistjad kõigest ihust ja hingest saavad sõdima oma leiva-iseade — suurkodanluse finansoligarhia — huvide eest.

Palgatülide läbivaatamise algatajaks võivad olla: 1) vastavate ettevõtete käitis-

nõukogud või käitisvanemad, kui vahendatud läbirääkimised ettevõtte omanikega pole annud tulemusi, ja 2) teedeministeeriumi töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktor. Vahekohtu komisjon on loodud kodurahu kindlustamise eesmärgil, sest „tema peab püüdma pooli lepitada“. Kuidas lepitada — seda ei öelda. Kuid vahekohtu ülesanne seisab selles, et vältata, et tööliste palganõudlus ei nõrgestaks „tööstuse võistlusvõimet“, s. o. — et tööliste palka kapitalisti nõudmistele kohaselt madalal hoida. Kui vahekohtu lepituskatse aga ei õnnestu, teeb ta otsuse, mis läheb majandusministrile seisukoha võtmiseks. Majandusministri otsus on kohustuslik asjaosalisele ettevõttele või kogu tööstuseharule. Seni kui tüliküsimus on komisjonis arutelusel, võib majandusminister keelata streigi ettevõtteis. Keeld ei või aga kauem kesta kui 4 nädalat järgimööda või 2 nädalat hooaja töödel. Isikud, kes kutsuvad üles streigile, hoolimata keelust, võetakse vastutusele. Nagu näete, on vahekohtu seadusega seoses antud majandusministrile õigus streikisid keelata ja streigi organiseerijaid karistada. Tehakse seda muidugi kodurahu kindlustamise sildi all ettevõtja huvides.

Neis ettevõtetes, kus maksavad majandusministri poolt kinnitatud palganormid, või mille kohta samal aastal küsimus komisjonis juba olnud otsustamisel, peavad algatajad enne asja arutamisele tulekut maksma vahekohtu arvele kautsjoni ühe krooni suuruses igalt tööliselt. See kautsjon langeb riigikassasse, kui asi laheneb algatajate kahjuks. Selle abinõuga tahetavat hoida ära põjendamata palgatülide algatamine. Kuid tegelikult muutub see nõudmine korduvate palgatülide lahendamisel ülesamatuks takistuseks, sest palgatülide algatajaks on loomulikult töölisel, vaevalt küll ettevõtjad. Majandusminister võib teatud tööstuseharu kohta maksma panna palganormid, mis töölistele täitsa vastuvõetamatud on, töölisel aga ei saa seesugusel lool palgatüli küsimust muidu algatada, kui maksu iga töölise pealt üks kroon kautsjoni riigikassa arvele. Loomulik, et ministeerium leiab oma varemalt maksmapandud otsuse palganormide asjus õigustatud olevat, ja tüliküsimuse lahendamine lõpeb tööliste kahjuks, mille puhul nad sisse makstud kautsjonist ilma jäävad. Samasugune lugu on ka teistkordsete palgatülide arutamise vahekohtu komisjonis, sest majandusministri seisukohalt võib iga tööliste nõudmine olla „põhjendamatu palgatülide algamine“, ja — töölisel kaota-

vad. On selge, et seesugune palgatülde lahendamine mingil määral tööliste huvides ei ole ja selle seaduse maksmapanemisega suurkoodanluse fashistlikud ringkonnad omale veel avaramaid töolisteklassi kurnamise võimalusi kindlustavad. Seda ei salga isegi seaduse koostajad. „Päevaleht“ kirjutab, et „palgatülde otsustamisel tahab majandusminister pidada kinni põhimõttest, et tööpalkasid ei tohi tõsta kõrgemale kui tööstuse võistlusvõime kannatab, vastasel korral võib järgneda töömahu vähenemine ja töötaolu tõus. Seepärast tuleb igal juhul, kus palga parandamise soov käib selle põhimõtte vastu, lükata see soov tagasi“¹.

Seejuures rõhutatakse, et „eriti praegusel ajal, kus meie tööstus on omandanud teatud aktiivsuse, mille püsivus pole aga kõigil tootmisaladel lõpulikult kindel, ja kuna praegu tööpuudus veel annab ennast tunda, tuleb vahet teha enam-vähem stabiliseerunud konjunktuuriga ettevõtete ja teiste vähem stabiliseerunud konjunktuuriga ettevõtete ja teiste vahel. Samuti tuleb niivõrd kui võimalik ja kohane kasutada tööstuse aktiivsust eeskätt töömahu suurendamiseks“. Sellega on otsekohe ja avalikult öeldud, et tööliste poolt algatatud palgaparandamise sooviavaldused tulevad *tagasi lükata*, sest nad halvavad tööstuse võistlusvõimet.

Kõigest sellest järgneb, et palgatülde lahendamise vahekohtu komisjon on fashistliku suurkoodanluse poolt selleks välja mõeldud, et palgatülde lahendamise sildi all streigivõitlust hoopis ära keelata. See-

juures seletatakse avalikult, et streik pole praegusel ajal enam kohane vahend töötlde lahendamiseks. Teda ei saavat „käesoleval ajal pidada riiklikust seisukohast kohaseks ega tööliste seisukohast küllaldaseks. Streik osutub tihti kardetavaks üldisele rahule ja korrale“. „Kõigil neil põhjustel ei saa riigivõim jääda igal juhul passiivseks pealtvaatajaks ja avaliku korra hoidjaks palgatülde lahendamise juures, vaid ta peab leidma abinõusid streigi vajaduse ärahoidmiseks“¹.

Nüüd on need abinõud leitud. Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri valitsuse poolt on maksma pandud dekreet, mis streigivabaduse on hävitanud. Koodanlus on streigi vastu, sest streik on terav sõjariist klassivõitluses, tööliste huvide kaitsmisel, veel enam, ta võib isegi teatud tingimustel kujuneda võimsaks sõjariistaks kurnajate võimu kukutamisel. Just sellepärast ei või töolisteklass mingil tingimusel sedasõjariista käest anda, ja ei anna ka eesti töolisteklass.

Kõik ülaltoodud faktid fashistliku suurkoodanluse „sotsiaaluuenduste“ kavatsustest kõnelevad selgelt, et koodanlus on nende uuenduste sõnademulina all asunud jõhkrale pealetungimisele töolisteklassile, sest need „uuendused“ ei kergenda tööliste vaid tööandjate olukorda ning on seega juhitud töolisteklassi vastu. Ülesanne seisab selles, et neid fashistliku suurkoodanluse manöövreid paljastada ja töolisteklassi ühise väerinna hulgalisi väljaastumisi koodanluse pealetungimise vastu korraldada.

(Järgneb)

¹ „Päevaleht“, 15/XII, 1934. „Töötülid vahekohtu lahendada.“

¹ „Päevaleht“, 15/XII, 1934.

Regionaalne idapakt vastastikku abiandmise kohta

Viimastel kuudel on ajakirjanduses peaegu alaliselt juttu olnud nõndanimetatud idapaktist, mille ümber rahvusvahelise poliitikaেলu lained järjesti kõrgemalt voogavad. Ühelt poolt leitakse ja kinnitatakse, et see pakt ehk vastastikune leping, mida veel regionaalseks nimetatakse, sest et selle lepingu alla rida riike teatud piirkonnas ehk valdkonnas (regioonis) tuleksid, mõjuvaks abinõuks võib olla rahu alahoidmisel. Teiselt poolt, selle lepingu vastaste ridadest, püütakse lepingut mingisuguseks uduseks, äärmiselt keerulikuks ka-

vatsuseks kujutada, mida mõned riigid sakalavalate plaanide ja eesmärkidega teistele soovitavat, või teiste riikide vastu püüdvat maksma panna. Kolmandalt poolt kuuleme tihti vaid hoolimatut käegalõõmist või teravusi, mis pilge tahab olla. Viimast laadi seisukohavõtmist leiame, muu seas, ka mõningates eesti ajalehtedes, nagu näit. „Päevalehes“. Seesuguste mitmekesiste vaadete juures on vaja kindlasti selgeks teha, mida see regionaalne idapakt siis nimelt *sisaldab*, mis tema mõte ja eesmärk on. Meie kasutame selleks

alamal „Isvestija“ (nr. 75, 28. märtsist s. a.) juhtkirja.

Idapakti sisu — kirjutab „Isvestija“ — on väga lihtne. See leping peab oma alla võtma kõik Ida-Euroopa riigid ja neid kohustama igale lepinguosalisele abi andma, kellele sel maaalal, mis lepingus ära on märgitud, kallale tungitakse. Kuna riikidevahelised vastuolud kasvavad, relvastus suureneb, mõned valitsused midagi ei taha hoolida *lihtsatest mitte-kallaletungi* lepingutest, siis ei paku viimased mingit julgeoleku tunnet, mingit kindlustust hädaohu vastu. Need lihtsad mitte-kallaletungi lepingud sisaldavad ainult moraalselt kohustust, et üks riik teisele kallale ei tungi. On ilma tõestamatagi arusaadav, et *need* lepingud, ka sel juhtumil, kui nad kõigi Ida-Euroopa riikide vahel oleksid sõlmitud, mingit *tõelikku tagatist* ehk kindlustust julgeoleku kohta ei annaks. Seesuguse tagatise võib anda igale riigile ainult kindel teadmine, et sel juhtumil, kui tema piiridele, mis lepingus ära määratud, olgu kas kuival maal, merelt või õhust kallale tungitakse, et siis teised lepinguosalsed kohustatud on *temale appi tulema*. Kartus kõigi teiste lepinguosaliste ühise väerinna *väljaastumisega* vastamisi põrgata oleks säherdune pidurdav jõud, mis saagi ahnitsemise eesmärgil teisele kallaletungiva riigi paneks kümme korda enne järele mõtlema, kui seesugust ahnitsevat sammu otsustab ette võtta. See asjaolu looks pakti osaliste ridades teatud julgeoleku-veendumuse tunde, aitaks seega ühe riigi umbusaldust teise vastu kõrvaldada, vähendaks Ida-Euroopas valitsevat pinevust ja oleks üheks üldise rahu kindlustamise teguriks.

Ei ole tarvis salata, et regionaalse idapakti idee vastastikuse abiandmise kohta üles kerkis seoses *saksa imperialismi väe uuesti ellutõusuga*, seoses tema *relvastumisega* ja *maadehaaramise poliitika progammiga*, mida saksa natsionaalsotsialism (fascism) juttustab. Oleks silmakirjalus seda regionaalse idapakti *vastastikuse abiandmise* idee tekkimist eitada. Kuid saksa valitsus seletab, et temal ka Ida-Euroopa kohta mingisuguseid maadeahnitsemise plaane ei olevat. Kui see nii on, siis võtaks regionaalse idapakti vastastikuse abiandmise tingimustega ühinemine Saksamaa pealt need *kahtlustused*, mis tema vahekordadele ta idapoolsete naabritega mõõdapääsmatult kahjulikku mõju peavad avaldama.

Tõendus, nagu oleks regionaalne idapakt ennenägemata keerulik diplomaatlik

tööriist, mille taolist diplomaatia (rahvusvahelise poliitilise läbikäimise) praktika siia maani ei tundvat, — see tõendus on nende pea segaminiajamiseks toodud, kes imperialistlikust sõjast siia ajani möödunud ajalugu ei tunne. *Locarno pakt*, mis 1926. aastal Inglismaa, Prantsusmaa, Saksamaa ja Itaalia vahel sõlmiti, oli *samasugune regionaalne vastastikuse abiandmise leping* (pakt), mis kõiki selle lepingu osalisi kohustas oma relvastatud jõud selle vastu välja saatma, kes Reini piirkonnas rahu rikub. Ja lääne õhukaitse-pakt, mida inglise ja prantsuse valitsused soovivad ja mille saksa valitsus heatahtlikult vastu võttis, on samuti regionaalne pakt, mis kõiki lepinguosalisi kohustab oma õhulaevastikku selle riigi vastu välja saatma, kes õhust ühe lepinguosalise kallale tungiks. Mitte mingisugune dialektika ei aita ühtegi põhiolulikkude vahet leida Locarno pakti, ette pandud lääne õhukaitsepakti ja esitatava regionaalse idapakti vahel vastastikuse abiandmise kohta.

Mis on nendes regionaalsetes abiandmise paktides *uut* võrreldes endiste sõjaliste liitudega? Teatud *uusi ollusi* nendes on, ja *need räägivad regionaalsete lepingute kasuks*. Vanad liidud jagasid maailma teravalt üksteisega vaenulikkudeks leerideks. Nad ei lahutanud umbusalduse õhkkonda riikide vahel, vaid suurendasid, vastupidi, ühe leeri riikides kartust teise leeri riikide kallaletungimise kohta. Regionaalset vastastikku abiandmise paktid on abinõuks, et kallaletungimise kartust vähendada, ja vastavalt julgeoleku tunnet kõvendada; sellepärast võivad nad riikide vahekordi aina parandada. Need paktid on regionaalselt, teatud piirkondade kaupa korraldatud, vastavalt *ajalooliselt väljakujunenud sõjahädaohu-pesadele*, ja ümbavad (võtavad oma tegevuspiirkonda) kõik riigid, keda rahu alalhoidmine ja kindlustamine antud maaalal huvitab. Seesugused paktid loovad — kui nad süstemaatlikult kõigi üleilmsete vastuolupesade suhtes saaksid läbi viidud — kindla regionaalse alusmüüri üldise rahu hoonel, millise rahu eest hoolitsemine rahvasteliidu peaülendas peaks olema. Nii näeme siis, et kuna ilmasõja eelsed lepingud konveieriks olid, mis sõjahädaohtu ühest maailma osast teise edasi kandsid, on regionaalset paktid — ja nende hulgas ka ette pandud regionaalne idapakt vastastikku abiandmise kohta — *sõjahädaohu vähendamise vahendiks* maailma eri punktides.

Saksamaa ja *Poolamaa* vastuseismine idapakti idee, vastuseismine, mida va-

litsused Berliinis ja Varssavis mitmesuguste tõendustega põhjendada püüavad, on umbusaldust nende riikide poliitika vastu veelgi suurendanud. Igaüks ütleb, et *kui neil riikidel mingisugust maadeahnitsemise plaani ei ole, siis neil ka mingisugust põhjust ei võiks olla regionaalse vastastikku abiandmise lepingu sõlmimist takistada*. Selle kahtluse, selle umbusalduse võib kõrvaldada ainult ettepanud lepingu sõlmimisega nõustumine. Regionaalse idapakti vastased toovad niisuguse argumenti platsi: ei või ju ometi antud riigi välispoliitika hinnangut sellest olenevaks teha, missugune tema suhtumine sellesse *ühte* rahukindlustamise kavandisse on. Kuid seesugune argument ei suuda kedagi veenda, sest enam kui üheksa kuud on möödunud ajast, mil regionaalse idapakti kava vastastikuse abiandmise kohta üles seati, kuid riigid, kes aktiivselt selle lepingu teostamisele vastu töötavad, ei ole selle vaheaja kestel omalt poolt üldse mingisugust konkreetset ettepanekut ega kava esitanud, mis üldist rahu Ida-Euroopas võiks kindlustada.

Palju aega on kulutatud regionaalse

idapakti üle rääkimisele ja arupidamisele. Saksamaa on ennast vaheajal sedavõrd suutnud sõjaliselt varustada, et ta sellest juba avalikult teatada julges. Samal vaheajal on saksa fashism oma ametlikus häälekandjas „Völkischer Beobachter“ (käesoleva aasta veebruaris) rea artikleid avaldanud, milles ta avalikult plaanisid hargestab, kuidas praeguseid riigipiire *Nõukogude Liidu, Balti riikide* ja nõndanim. *väikse antante riikide arvel* põhjalikult muuta, kusjuures Poolale ettepanek tehti, et see algatuse selles asjas enda kätte võtaks. Ühtaegu ütlesid samased artiklid avalikult, et kavatsetav hoop — *Prantsusmaa vastu* on suunatud. On loomulik, et riigid, kelle vastu need plaanid on sihitud, *sunnitud on kokku astuma* ning üksiteisega regionaalset vastastikku abiandmise lepingut sõlmima. Selle paktiga ühinemise, temast osavõtmise võimalus peab ka kõigile teistele riikidele täiesti vaba ja lahtine olema. Kes aga paktist osa võtta *ei taha*, paljastab seega ise oma eesmärgid, ei suuda aga mitte kõige vähemalgi määral selle rahu-tööriista tähtsust vähendada.

O. Rästas

Rahvusvahelisest seisukorrast ja sõjaplaanidest Nõukogude Liidu vastu

Imperialistlikkude riikide vahelised vastuolud on sarnasesse ajajärku jõudmas, kui sõjaplaanide haudumisest N. Liidu vastu üle minnakse nende plaanidele materiaalse aluse loomisele. Tänapäev kujuneb seisukord sõja küsimuses ikka konkreetsemaks, mis lubab tõendada, et jutud Nõukogude territooriumi jagamisest pole mitte ainult haiglane jaburdamine, nagu kodanlised ja sotslikud ajalehed seda sorti plaane sagedasti püüavad kujutada, vaid plaanid, mille teostamiseks tõsiselt jõude koondatakse.

Juba ammuigi kõneleb kapitalistlikkude maade ajakirjandus, eriti Saksamaa ja Jaapani ajakirjandus, et Ukraina „läheb varsti üle“ Saksamaale ja Poolale, kusjuures uued piiritulbad püstitatakse umbes Smolenski — Harkovi — Tifliisi liinis, mille „taha“ veel „ajutiselt jäetakse“ N. Liit, kuna Jaapan „esialgu lepib“ ainult selle osa Siberiga, mis põhja ja ida poole Baikali järve ulatab. Uraali „jätab“ jaapani imperialism praegu neelamata, kartes vis-

tisti, et suur tükk võib korraga suu lõhki ajada. Jaapan organiseerib, nagu inglise ja saksa ajakirjandus kõneleb, oma kogemusi sel alal arvestades, Siberisse iseseisva riigi muhameedlastele, mis oma alguse saab Sin-Tshjänist, võtab oma alla veel Turkestani ja Tadshikistani ja lõpeb Volga jõe ääres. Igatahes päris „kristlikud plaanid“, kui isegi Nõukogude Liidule armulikult jäetakse Gorki ja Moskva oblastid ja mõni muu ribake ning lapike nende oblastite ümber.

Jättes täiesti kõrvale nende „plaanide“ hindamise, vaatame lühidalt imperialistlikkude riikide vahekordi ja neid vastuolusid, mis imperialismi sõjani viivad.

Teadad on, et imperialistlikkude riikide põhivastuolud seisavad Inglismaa ja Ameerika Ühendriikide vahelistes vastuoludes, Ameerika Ühendriigid suruvad inglise kapitali Lõuna-Ameerikast ikka rohkem välja. Umbes kümme aastat tagasi oli inglise kapital Lõuna-Ameerikas rõhuvas ülekaalus, nüüd on see ülekaal aga Ameerikale

länud. Ameerika kaubad ujutavad üle Kanada, tungivad Inglise asumadele ja kiusavad osa imperialismi ülikasudest Inglise imperialismi käest omale. Turude jaotamise ja ümberjaotamise probleem muutub tõsiseks, ja lahendamise võib seda ainult jõuga, sest teist lahendamise teed, nagu Lenin ütleb, imperialism ei tunne.

Ameerika Ühendriikidel on peale inglise imperialismi Vaikse ookeani kallastel ka teisi vaenlasi. Eestkätt on seda jaapani imperialism. Jaapanil on peaaegu sama tugev sõjalaevastik kui Ameerika Ühendriikidel; sõjaliselt on Jaapan tõsine vastane Ameerika imperialismile, ja sellepärast ei taha Ühendriigid Vaikse ookeani kallastel praegu midagi otsustavat ette võtta, lastes Jaapanit Hiinas talitada nagu see talle kohane näib olevat.

Inglise imperialismil on samuti Hiinas ja Indias tõsised vastuolud jaapani imperialismiga. Näiteks on Inglismaal Lõuna-Hiinas suured kontsessioonid, Hongkongis ja teistes kohtades on Inglismaal tähtsad turud ja toorainete hankimise kohad. Jaapan arendab väga laialt dumpingat Indiasse, ujutab oma kaupadega üle inglise asumad ning sünnitab inglise kaupmeestele ja töösturitele suurt peavalu.

Imperialism on alati püüdnud luua jõude, kes tal aitavad ta soove täide viia. Nii sünnib see ka praegu. Inglise imperialism püüab Aasias ja Euroopas jõude luua, kes tal aitaksid päästa ta ülikasu Vaikse ookeani piirkonnas ja tõusta Euroopas juhitavale kohale imperialistlike riikide peres. Sellepärast ei ole sugugi juhuslik, et Inglismaa siamaani N. Liidu vastase sõja organiseerimise ja õhutamise „ideeline ja poliitiline“ juhtija ning organiseerija on olnud, muidugi väliselt ise kõrvale jäädes ja selle liidu hulka mitte kuuludes. Praegu võime selle sõjalise liidu loomisest ja kujunemisest kui tõsi-asjast kõnelda.

Meie võime kõigi tundemärkide järgi, mis kellegile saladus pole, öelda, et Nõukogude Liidu vastase sõjaliidu moodustavad praegu Jaapan, Saksamaa ja Poola. Nende imperialistlike riikide vahel on kõigis põhiküsimustes kokkuleppele jõutud, tulevane saak on üldjoontes ära jagatud, millest me ülevalpool rääkisime. Ülesanne seisab selle plaani teostamises, reaalses jõus, mis tarvis välja panna selle elluviimiseks. Sellepärast oleks kergemeelus, kui meie imperialistlike haikalade kavatsusi võtaks õhulosside või ainult Rosenbergide (Saksa fashistide välispoliitika juhi) haiglaste jaburdamistena, mille

teostamiseks et püüta luua materjaalset alust. Imperialism on alati teiste, võõraste kätega omale püüdnud uusi asumaid ja toorainete turgusid ahnitseda, sama tahab ta ka nüüd teha.

Reaalse jõu N. Liidu vastases sõjas peavad moodustama Jaapan, Saksamaa ja Poola. Miks just need riigid? Sellepärast, et neil riikidel turu ja toorainete küsimused lahendamist nõuavad, et neil, peale Jaapani, ühelgi asumaid pole, kuid imperialistlik riik ilma asumata, ilma oma välisturuta, tähtsusetu jõud on imperialistlikus peres. Sõja N. Liidu vastu teeb raskeks asjaolu, ei ükski imperialistlik riik üksikult võttes ei saa N. Liidule sõda kuulutada. N. Liidu sõjaline jõud on nii võimas, et selle jõu vastu peab mitme imperialistliku riigi ühendatud jõu panema. Sellepärast ei ole meil sõda Kauges-Idas, sellepärast ei julge sõda kuulutada ka Saksamaa, sest üksikult võttes ei suudavad sõjavankrit vedada ja kardavad, et nad puruks lüüakse. Sellepärast seisab imperialistlike riikide ülesanne selles, et luua riikide liitu, kes ühiselt N. Liidu vastu välja astuks. Niisuguseks liiduks ongi kujunenud, nagu viimase aja sündmused rahvusvahelises elus seda näitavad, eelnimetatud kolmik — Jaapan, Saksamaa ja Poola.

Kas on sarnane liit reaalne praeguste imperialistlike vastuolude juures Vaikse ookeani kallastel, Euroopas ja Aasias?

On tundemärke, mis tõendavad, et meil tegemist on tõeliku sõjalise liiduga, mis juhitud on N. Liidu vastu. Kellegile ei ole saladus, et Ameerika Ühendriigid Jaapani avantüüri peale Hiinas läbi sõrmede vaatavad. Veel enam: Ameerika tööstus varustab praegu täiel määral Jaapanit iga suguste sõjamaterjalidega; ameerika töösturid saadavad Jaapanisse oma tööstuskaupu, mis tervena on määratud sõjalise jõu kindlustamiseks, annavad pikaajalisi krediite Jaapanile jne. Ameerika on, nähtavasti, oma peale võtnud Jaapani varustamise sõja puhul. On siis Ameerika ja Jaapani vahelised vastuolud kadunud, et Ameerika nii „sõbralikult“ talitab? Ei, need vastuolud teravnevad, Ameerika näeb Jaapanis oma tõsist võistlejat ja vaenlast. Kuid Ameerika imperialism ei taha hakata praegu Jaapaniga jõudu katsuma, sest see nõrgestaks Ameerikat tublisti ja annaks Ameerika peavaenlasele — Inglismaale — võimaluse teda seisukohtadelt välja lüüa, mis ta praegu Kanadas ja mujal seisukorra peremeheks teevad. Ameerika pooldab sellepärast sõda Jaapani ja

N. Liidu vahel, sest kui Jaapan selles sõjas puruks lüüakse, siis saab Ameerika Jaapaniga kergesti valmis ja lööb ta Hiinast lõpulikult välja; kui aga Jaapan võidab, siis tuleb see Ameerikale samuti kasuks. Jaapan on siis ametis oma saagi äraneelamisega Siberis, majanduslikult nõrgestab sõda Jaapanit ka võidu puhul, ja *nõrgema* vaenlasega saab Ameerika imperialism kergemini hakkama. Sellepärast ei ole midagi imestada, kui meie praegu kuuleme, et Ameerika ajalehtede-trusti kuningas Hearst oma ajakirjanduses laialtulatavalt nõukogudevastast kihutusetööd teeb, otsekoheselt ühenduses seisab saksa fashismi välispoliitika juhi Rosenbergiga ja „seltskondlikku“ arvamist igateviisi nõukogudevastasele sõjale ette valmistab. Ameerika monopolistliku kapitali huvides on praegu sõja toetamine... väljaspool.

Sarnasel seisukohal asub ka Inglismaa. Hoides oma käes rikkaid kontsessioone Lõuna-Hiinas, pidades oma käes Indiat, kardab Inglismaa, et kui Jaapan oma agressiivsust Kauges-Idas piirab, siis juhib ta selle Lõuna-Hiinasse, Indiasse, mis aga inglise monopolistliku kapitali huvides ei ole. Sellepärast näeb ka imperialistlik Inglismaa, et sõda Jaapani ja N. Liidu vahel võib päästa ta ülikasusid Hiinas ja Indias; sest võidurikas sõda aitab Jaapani saagihimu rahuldada, andes talle määratu suuri turge. See teeb Inglismaa mitte ainult nõukogudevastase sõja poolehoidjaks, vaid niisuguseks pooldajaks, kes Jaapanile sõjas võitu tahab kindlustada. Inglismaa ei ole sellepärast passiivne sõja pooldaja, ta võtab oma kätte selle sõja organiseerimise, ise aga alguses mõistlikult kõrvale jäädes. Inglise imperialismil on selleks oma põhjused. Esiteks, Inglismaa teab, et Jaapan üksikult N. Liiduga sõdida ei saa, et sellest „mängust“ midagi välja ei tule ja Inglise huvid Jaapani lüüasaamisel samuti kannatavad. Teiseks, Inglise imperialismil on tarvis end Euroopas, ja seega ka kogu ilmas, nii seada, et ta ainuke juhtiv imperialistlik riik oleks. Selleks on tarvis võimalikult võistlejad kõrvaldada, mõned neist rippuvaks teha Inglise poliitikast või oma mõjualuseks teha. Suuremaks võistlejaks Inglise imperialismile Euroopas on Prantsuse imperialism. Viimase nõrgestamiseks on vaja luua jõud, mida Prantsuse kapitali pealetungimisele alati vastukaaluks võib seada. Sellest ongi tingitud Inglise heatahtlik poliitika Saksa fashismi sõjariistu paneku küsimuses, otsekohe saksa suurkodanluse poliitika toetamine jne. Sõda Nõukogude

Liidu vastu on aga abinõuks, mis Saksa ja Poola imperialistlike püüeid Inglise imperialismile soovitavas suunas aitavad juhtida. Sest sõda pidada ilma Inglise tööstuse toetuseta ei saa, ja et lootus sõjast ülikasusid kokku ajada ja sel teel majanduslikult tugevamana sõjast välja tulla, kihutab Inglise imperialismi avantüürile, millest ta ise ei taha osa võtta, kuid mida ta organiseerib ja toetab.

Niiviisi on seisukord sarnaseks kujunenud, et sõda Nõukogude Liidu vastu niivõõrasti Kauges-Idas, kui ka Euroopas inglise imperialismi huvides on. Sest Nõukogude Liit oma toorainetega, oma plaanimajapidamisega pole mitte ainult kardeatav võistleja, vaid veel kardetavam oma ideede poolest. Praeguse kriisi ja tööliste klassi ning kogu töötava rahva kihtide vaesenemise juures kapitalistlikkudel maa del seisab Nõukogude Liit, kus kriisi ei tunta, kus töörahvas jõukusele sammub, revolutsiooni lõõmava tuletornina kõigi maade tööliste ees. Nõukogude Liidu eeskuju kutsub ja õhutab kapitalistlike maade töölisi revolutsioonile.

Niisugused on praegusel silmapilgul imperialistlike riikide vahelised vastuolud kõige lühemas ülevaates. Sm. Stalin kõneles ÜK(e)P XVII kongressil, et imperialistlikkudel riikidel on raske ühist väerinda luua Nõukogude Liidu vastu, kuid see ei tähenda, et nad ei peaks katsuma sõjalist liitu luua, kes sõjaga N. Liidu vastu välja astub.

Viimased keerdkäigud nn. lääne- ja idapaktide sõlmimise küsimuse ümber tõendavad, et sarnase sõjalise liidu loomine tõsiselt käsil on. Jutud nn. läänepaktist, selle sõlmimisest julgeoleku kindlustamiseks ja idapakti kõrvalejätmisest paljastavad vaid selle pakti nõukogudevastast iseloomu. Jant Inglise „valge raamatuga“, mille väljaandmisel Hitler nohu sai, on vaid järjekordne kometimäng, mille eesmärgiks on tõelike sõjale ettevalmistamise samme kinni katta. Mingisuguseid tõsiseid vastuolusid Inglise ja Saksamaa vahelises poliitikas praegu ei ole. Inglismaa on endiselt huvitatud Saksa fashismi sõjariistu panemisest.

Kuidas suhtuvad Balti riigid praegusele imperialistlike riikide gruppeerumisele? Mis on neil oodata sõjast Nõukogude Liidu vastu?

Hiljuti käis ajakirjandusest sõnum läbi, milles kõneldi Eesti ja Poola vahelisest lepingust, mis ette näeb vastastikuse toetamise sõja puhul. Eesti valitsus ei ole meie teada selle peale midagi vastanud.

Edasi. Hiljuti tegi Poola kindralstaabi ülem kindral Gonsiorovski „külaskäigu“ Helsingisse ja sealt tagasisõidul käis ta ka Tallinnas. Meie ei tea, mis kindralihärra Helsingis ja Tallinnas tegi (ajalehed kõnelevad, et vabsid tahtnud kindrali auks riigipöörde toime panna, mis aga pole õnnestunud), kuid kindralid praegusel ajal ilma ülesanneteta ringi ei sõida. Peale Inglise-Prantsuse ministrite nõupidamist Londonis, mille tagajärjeks oli ühine deklaratsioon Saksa sõjaväe suurendamise lubamiseks, sõitsid Saksa kindralstaabi ohvitserid Poolamaale „jahile“. Missugust „jahti“ Varssavis ja Poola metsades peeti, kuipalju hunte maha lasti, või ei näinudki kütid neid, meie lastest ei kõnele, kuid sellele „jahikäigule“ järgnes kindral Gonsiorovski külaskäik Helsingisse, Tallinna jne. „Jahtimise“ piirkond ulatab Poola metsadest palju kaugemale.

„Päevalehes“ kirjutati umbes sel ajal järgmist: „Meil on olnud Soomega tunnete pahenemise momente ja isegi arusaamatusi, kuid kui Soome üliõpilased tulevad Eesti saatkonna ette südaööl lauludega, siis ei kahtle küll keegi, et sealpool Soome lahte tuksud südameid Eestile, kes mõtlevad ka võimalikul raskel tunnil meie peale.“

Nagu näha avaldas kindral Gonsiorovski sõit Helsingisse oma mõju üliõpilastele, kes südaööl Eesti saatkonna ees laulma pistsid. Saksa ja Poola sõprusliidust püüab Eesti ajakirjandus vaikides mööda minna. Ei ole näha, et fashistlikus Eestis tõsiselt seisukorra üle järele mõeldaks, mis nende kolme riigi sõjaline liit Nõukogude Liidu vastu Balti riikidele võib tuua, õigem — kardetakse selle üle mõelda. „Päevaleht“ ja „Kaja“ kirjutavad, et mitte-kallaletungi lepingud ilma sanktsioonideta on ikkagi poolik abinõu, eriti kui iga Balti riik eraldi peaks sõlmima seesuguseid lepinguid. Selle „pooliku abinõu“ all mõtleb Eesti fashism idapakti sõlmimist. Nähtavasti arvavad Eesti valitsevad ringkonnad nii, et Eesti suurkanaluse tervisele parem on, kui saksa fashism ta ära neelab, selle asemel, et kaitset leida Nõukogude Liidu poolt. Igatahes arvestab eesti fashism võimalusega, et tedagi ehk kutsutakse „suurte sõtta tsivilisatsiooni kaitseks“. Kutse võib ta

küll saada, kuid „Suur-Eestit“, millest unistab fashist Einbund, uue nimega Eenpalu, selles sõjas ei sünni. Kaotab eesti kodanlus selles sõjas aga „väiksegi riigi“ ja, võib olla, rohkemgi.

Samal ajal, kui imperialistid ametis on sõja ettevalmistamisega Nõukogude Liidu vastu, ei hoi a käsi rüppes ka rahvusvaheline proletariaat. Nõukogude Liit, kelle sõjaline jõud kasvab ja tugevneb, toetub sõjas, kui see imperialistide õhutamisel peaks puhkema, tingimata revolutsioonilikule töölisteklassile kapitalistlikkudel maadel. Ühine väerind võtab ikka laialisema ulatuse kodanlistel maadel. Eesti fashism likvideeris oma „demokraatia“ kaitseks kõik poliitilised parteid ja liidud, et seega piiri panna töörahva ühise väerinna levimisele. Kuid see ei suuda töörahva ühise väerinna levimist takistada. Saksamaal, Austrias, kus kommunistlik ja sotsialistlik liikumine põranda alla aetud, võtab ühise väerinna loomine sotsialistlikkude ja kommunistlikkude tööliste vahel ikka suurema ulatuse. Kommunistliku partei mõju kasvab. Mandshuurias tugevneb Hiina kommunistliku partei juhatusel organiseeritud partisaanivõitlus jaapani okupantide vastu; Hiina punane sõjavägi löi puruks Nankingi sõjaväed, kui need tahtsid talle teed kinni panna uude raiooni üleminekmisel, ja on nüüd uuesti peale tungimas. Uus nõukogude raioon Hiinas sünnitab kardetava sõjariistus jõu jaapani sõjaväe seljataga, mis palju peavalu toob Jaapani imperialistidele, kui nende kindralid sõda alustavad Nõukogude Liidu vastu.

Imperialistlikkude riikide „seljatagune“ on neile vaenulik. Ja kui meeletu sõjakäik peaks algama, siis ei jää see „seljatagune“ pealtvaatajaks. Imperialistliku sõja muudab revolutsioonilik proletariaat, töörahva laialiste hulkade toetusel, kodusõjaks omamaa kodanluse kukutamiseks. See ülesanne tõuseb sõja korral ka Eestimaa proletariaadi ette, ja ta juhtival eelväl, EKP-l, tuleb kõige energilisemalt jõudu pingutada, et Eestimaa töörahvas selle ülesande teostamiseks oleks ette valmistatud. Töörahva ühine väerind — see on esimene tähtsam eeldus võitluses sõja vastu ja selle võitluse võidukaks lõpule viimiseks. Proletaarse revolutsiooni võitu tuleb organiseerida.

Opositsioonist kontrrevolutsiooni mülkani

(Järg)¹

Mis on järele jäänud *Trotski opositsioonist*, mis on saanud neist, kelle partei XV kongress parteist välja heitis, ja kes seepeale ei tunnistanud, et parteil õigus oli; kes oma eksitustest ja vigadest ei püüdnud aru saada, neid parandada; mis on saanud neist, kes parteisse tagasi ei pööranud, kes opositsiooni edasi jäid — olgu väljasaadetud, olgu piiri taga —, ja nüüd endid jultunult leeninlasteks, enamlasteks nimetavad, või kes kaheotsaga poliitikat ajades parteisse olid tagasi roni- nud, ja sealt uuesti välja heideti?

Trotskismi edasiarengut on kõige parem välismaail jälgida, kus kodanline demokraatia tema kandjaid igapidi „soodustab“. Esiteks pole Trotski mingit vähegi tõsist liikumist suutnud luua, mida Kominternile oleks võinud vastu seada. Kõik grupikesed, mis tal korda läks luua, lagunesid õige kiiresti koost, kusjuures nad kõik oma „juhti“ sisemise demokraatia puudumises süüdistasid. Trotski ümber on jäänud vaid väiksearvulised salgakesed, kelle tarvis Trotski selle rahaga, mis ta kodanlistelt kirjastustelt on saanud, ajakirjakesed asutas, mida Nõukogude Liidu ja Kominterni laimusopaga täidetakse. Tasu, mis kodanlised kirjastused Trotskile maksid, läheb seega teist teed täielikult kodanluse huvide kaitsmiseks, sest nende summadega levitatakse tööliste hulka, kes kodanliste häälkandjate mürgist laimusoppa vastu ei taha võtta, sedasama laimu ja viha — Trotski lehekeste kaudu. Siin, igatahes, mingit kaheotsaga poliitikat ei ole, sest kodanliste kirjastuste parem käsi teab väga hästi, mis ta „pahem“, trotskistlik, käsi teeb. Iseloomustav selle trotskistliku „leninismi“ ja „enamlaste“ kohta on, esiteks, see asjaolu, et *Prantsusmaal* trotskistide salgake viimasel ajal II Internatsionaali kuuluvasse sotsialistlikku parteisse on astunud — selle „õilsa“ lipu all, et prantsuse sotse... revolutsioneerida, kuna neil tõepoolest sotsialistidega mingeid tõsiseid lahkuminekuid ei ole. Mispärast vähemlased seda sammu tõsisest südamest võivad tervitada ja seda teevadki.

Teine asjaolu näitab eriti selgesti trotskismi klassilist osa *üleilmse kontrrevolutsiooni eetväena*: kui möödunud detsembris Nõukogude Liidus rida kontrrevolutsioonilikke

valgekaardlasi maha lasti, paisus sopapildumine N. Liidu pihta eriti võimsaks *itaalia fashistlikus ajakirjanduses*; Mussolini ise kirjutas seal artikli, mis koosnes *itaalia trotskistide häälkandjast väljanõpitud tsitaatidest*, ja milles „Leningradi keskkoha“ — (sinovjevlaste) *veriseid terroriste kui võitlejaid „bonapartismi“ vastu*, mis N. Liidus justkui võidule olevat pääsnud, *üllestati*.

Esimese viisaastaku plaani kuulutas Trotski 1929. a. „statistiliseks tühikotiks“ ja ennustas talle — kooskõlas kogu ilma kodanlusega — varingut. Ja igal raskel silmapilgul, mis selle plaani täitmisel ette tulid, „mõllis“ ta üleilmsele kodanlusele teenistusvalmilt selle varingu — algust, mis eriti „möödapääsematu“ pidi olema kollektiviseerimise alal. N. Liidu ja Jaapani vahekordade teravnemise puhul oli Trotski kohe uue ennustusega platsis: niipea kui Jaapan hakkab kallale tungima, puhkevat N. Liidus kõik oletsevad vastuolud plahvatades välja. Tõsielu on selle kontrrevolutsiooniliku laimusopa laiali paisanud, just samuti, nagu ta põhjani on purustanud Trotski ja Sinovjevi platvormi väga „revolutsioonilikud“ ja „pahempoolsed“ sõnakõlksud.

Trotskism on ammu juba *kontrrevolutsioonilikuks grupiks, proletariaadi võidurikka partei vaenlaste luuresalgaks* kujunenud, nagu see Mussolini artiklist selgub; ja siin on igasugune poliitiline vahe trotskistide ning vähemlaste vahelt kadunud. Mitte asjata ei kõnelda trotskistide ridades tagasipööramisest „*ausa nepi juurde*“, ja mitte asjata ei arutata kõige „siiramate“ (tõemeelsemate) trotskistide ridades küsimust, „kas oktoobrirevolutsioon mitte ajaloolik eksisamm ei olnud?“

Mis sai aga *Sinovjevi opositsioonist*? Tarvitseb vaid selle vastasrinna ühe silmapaistvama liikme, *Jevdokimovi*, tunnistusi lugeda, et selget kujutlust saada, *kui sügavale* see rühmitus, kes petlikult ennast partei ridades püüdis hoida ja seal oma „ajalooliku tundi“ ootas, on langenud. Aastaid otsa ootas ka see rühm sotsialistliku industrialiseerimise ja kollektiviseerimise varingut, seega kindlasti eitades sotsialismi ülesehitamise võimalust ühel maal ja põhiolulikul ümber kasvades selleks kontrrevolutsioonilikuks taimelavaks, millest Nikolajevid (Kirovi mõrtsukas) välja kasvasid.

¹ Vt. „Klassivõitlus“ nr. 3. (174).

See avalik tunnistus sotsialistliku ehitustöö kokkuvarisemise ootamise kohta ja *sellega spekulimine* kinnitab täiel määral sm. *Stalini* sõnu — ja see on terve ÜK(e)P seisukoht —, et sotsialismi ehitamise võimaluse eitamine N. Liidus loogiliselt kodanlusele allavandumisele viib. Ja kui Trotski, oma lehekestes Sinovjevi rühma kaitsta püüdes, võltspaatosega hüüab: „Kes usub seda, et Sinovjev kapitalismile tagasi-pööramise poolt on!“ — siis on see Trotskil vaid meelega enese lollimaks tegemine, kui ta tõepoolest on.

Asi ei seisa mitte selles, kas kapitalism Trotski ja Sinovjevi ideaaliks on või mitte, vaid selles, et sel juhtumil, kui sotsialismi ehitamine ühel maal võimatu ja, järelikult, sotsialistliku revolutsiooni varing paratamatu on, siis muud teed üle ei jää, kui kapitalismi uuesti jaluleseadmine. Muud väljavaadet, muud programmi ei võinud olla Trotskil, kui ta 1928. a. märku andis, et ta varingu puhul oma fraktsiooniga katset saab tegema „tüüri“ oma kätte võtta. Muud programmi, kui *kokkulepe kodanlusega*, kui *kodanluse võimu juurde tagasi pööramine*, kui *thermidor*, milles Trotski valelikult süüdistas sm *Stalinit*, ei saanud olla tal endal seesuguses olukorras, muud väljavaadet ei saanud olla kahepaiksetel sinovjevlastel, kes „pahempoolsetena“ püüdsid näida, kuid industrialiseerimise ja kollektiviseerimise varingut ootasid. Mingit muud programmi, kui *kokkulepe kodanlusega*, kui *kodanluse võimu aluspinnale tagasilibisemine*, kui *thermidor*, ei võinud olla neil sinovjevlastel, kes parteisse tagasi pugenuit siin *sotsialismi ehitustöö varingut ootasid*, et siis — *juhtimist oma kätte võtta*. Ajaloo pale ees ei ole mingit vahet nende „pahempoolsete“ sinovjevlaste ja trotskistide ning kõige avalikumalt alastikistud parempoolsete, nagu Eismondi, Rütini, Slepkoivi jt vahel.

Sinovjevi opositsiooni juhtiv salgake eitas oma osavõttu sm. Kirovi kallal toimepandud mõrtsukatöö ettevalmistamisest, ja Trotski kinnitab täie rinnaga takka, et kogu tema ja Sinovjevi minevik nende vaenulikkust individuaalse terrori vastu kinnitavat. Kuid kes võib iganes uskuda, et inimesed, kes mitte ainult igasugustest marksistlikkudest vaadetest ei loobunud, vaid kes isegi solidaarsuse töolisteklassiga sedavõrd kaotasid, et sotsialismi ehitustöö pankrottijäämisega spekulereisid, sellest pinda ootasid oma võimulepääsmisele, — kes võib uskuda, et seesugused inimesed ka marksistlikku vaadet individuaalsele terrorile ei ole kaotanud! Revo-

lutsiooniliku proletariaadi kohtul ei läinud korda kindlaks teha, et see sinovjevlaste juhtiv salk. Nikolajevi jõleda mõrtsukatöö organiseerimisest otsekoheselt osa oleks võtnud, kuid et kahepaiksed sinovjevlastel selle jälgi mõrtsuka oma vaimus — *metsikus vihas partei vastu* — olid üles kasvatanud, seda pidid sinovjevlaste kontrrevolutsioonilikud juhid ise tunustama. Nikolajevi mõrtsukatöö valgustas päevaselgelt seda parteisse pugunud kontrrevolutsioonilikku mädanust.

Et see mädanus täiesti oportunisti arengu seadusepärane tulemus oli, seda tõestab asjaolu, et sm *Stalin juba kümme-kond aastat tagasi seda hädaohtu ette nägi*, kui, ta oma loengutes „leninismi põhialustest“ kõneles:

„Kõik need väikekodanlised grupid tungivad nii ehk teisiti parteisse, sinna kõhklemist ja oportunisti, lagunemise ja ebakindluse valmu tuues. Peaaegjalikult nemad ongi partei fraktsioonilikkuse, lagunemise, desorganiseerimise ja seestpidi lõhkumise allikaks. Imperialismiga sõda pidada, kui seesugused „liitlase“ selja taga, — see tähendab *inimeste seisukorda satuda, keda kahelt poolt, rindelt ja seljatagant, tulistatakse*. Seepärast on halastamatu võitlus seesuguste oollustega, nende parteist väljakihutamine, imperialismi vastase eduka võitluse eeltingimuseks“¹.

Oportunistlikust vastasrinnast „kõrgemale“ astmele — *kontrrevolutsioonilikuks organisatsiooniks* — kasvanud sinovjevlaste mäda kildkond sihtis oma kuuli, Nikolajevi käega, üleilmse revolutsiooni staabi pihta just silmapilgul, mil mõningates suurriikides kehastunud *faschistlikud jõud endid ette valmistavad Nõukogude Liitu — suurtükkidega pommitama*. See nõudis rohkem kui parteist väljaheitmist, see vajas kohtu vaheleastumist. Üleilmne kodanlus, kes „humaansuse nimel“ selle vastu protesti avaldab, et talle võimalust ei anta ennast nõukogude kallale tungimiseks hästi ette valmistada, lülib ka sinovjevlaste nimed nende ohvrite ritta, kes üleilmse kodanluse huvide eest on kannatanud, nagu ta alaliselt pisarad valab trotskistide tagakiusamise pärast. Üleilmne kodanlus oli arvamisel, et Nikolajevi lask märguandeks on mingisugustele uutele klassivõitlustele Nõukogude Liidus, et see kasvavate klassiliste vastuolude väljendus on. Kuid ta eksis, ja pidi hiljem ise tunnistama, et tegemist oli vaid alatute kahepaiksete jäänuste pisikeste grupikestega, kes *mingil määral* suutelised ei olnud nõukogude süsteemi kõigutama.

Iga eriline poliitiline rühm, kel oma

¹ Vt. *J. Stalin*, „Leninismi alused“, eestikeelne tõlge, lk 92.

eesmärgid on, püüab neid hulkadesse viia. Neil kontrrevolutsioonilikkudel gruppidel, kes endiste opositsioonilikkude rühmituste jäänustest koostusid, oli — üleilmse kodanluse tellimisena — ülesandeks meie sotsialistlikku ehitusetööd nurja ajada, milleks nad ka väetimaid katseid tegid. Kuid ÜK(e)P võidud selles töös, võidud, mis võimalikud on sellepärast, et tööd juhib sm. *Stalin õigel leenilikul teel*, on sedavõrd silmanähtavad, et täiesti lootusetu katse on industrialiseerimise, kollektiviseerimise, sotsialismi ehitamise vastu avalikult välja astuda. Kontrrevolutsiooni mülkasse libisenud endised vastasrindlased on sellepärast sunnitud oma vaateid varjama, et parteisse edasi jääda. See *kahepaiksus*, see kaheotsaga poliitika, mis iseloomustav on kõigile endiste opositsioonide jäänustele, iseäranis lopsakalt edenes aga sinovjevlaste rühmas, kahepaiksus, mis võimaluse andis parteipileti varju all kontrrevolutsioonilikku mõrtsukatööd toime panna, see kahepaiksus, see kaheotsaga poliitika on uus nähe endiste vastasrindlike rühmituste arengus. Kuid ta on vana meetod üleilmse kontrrevolutsiooni võitluses Nõukogude Liidu vastu üldse. Märgime ainult seda asjaolu, et Poola vastuluure 15 aastat otsa oma agente meie parteisse on läkitanud, neile juhtnõõriks andes välispidi parteile truudust moondada, et seega võimalust saada sõja puhul oma äraandlikku osa mängida. Sedasama väliste interventide salaluurajate, kahjurite ja seljataguste lõhkujate meetodi tarvitasid kontrrevolutsiooni mülkasse libisenud trotskistide ja sinovjevlaste bloki endised juhid: kahepaiksus osutus siin maskeerimise abinõuks, mis võimaluse andis proletaarsele staabile tuld anda. Selles on selle meetodi poliitiline tähtsus, mida ei vähenda seegi asjaolu, et nende alatute opositsioonijäänuste seljataga ühtegi ühiskonnakihti ei seisa.

Iga parteililge peab *Lenini ja Stalini* õpetuse partei osast ja tähtsusest ja fraktsioonilikest võitlusest sügavalt ja tõsiselt läbi töötama ja läbi mõtlema. Ajalugu on ammu juba tõestanud, et see osa Lenini pärandusest, nagu kõik teisedki Lenini õpetuse põhilused, õiged on. Meie *partei osutus jõuks*, mis mitte ainult Oktoobris võimu ei võtnud, vaid kes *valmis on ehitanud sotsialismi vundamenti*, ja *lõpule viib kogu sotsialismi suure ja valguse-*

küllase hoone ehitamise. Kõik fraktsioonid, kes Lenini ja Stalini liini vastu võidelnud, on väljendanud *kodanluse mõju* meie partei ebakindlale osale; olles esialgu oportunistlikuks fraktsiooniks, kallakuks, ja jäädes visalt oma vigade juurde, on nad partei ridades saanud *klassivaenlase agentuuriks*. Seesugune agentuur käib aga nõukogude kaelakohtuliku seadustekogu paragrahvide alla, mis nõukogude võimu kodanluse agentide vastu peab kaitsma.

Kuid mitte vähem tähtis kui see kohulik kaitse, peab olema *kõige hoolsam valvelolek parteis*. Asi ei seisa mitte ainult sinovjevlaste ja teiste opositsioonide jäänuste paljastamises, kes endid kahepaikse poliitika maski taha peidavad; asi seisab selles, et *opositsioonilikkude ideede jäänuseid*, mis veelgi mõne osa liikmete hulgas võivad olla alal hoidunud, avastada ja nende vastu võtlust pidada, samuti lõpp teha igasugusele arusaamatusele, mis veel võib aset leida *Lenini ja Stalini suure õpetuse* kohta fraktsioonilikkude lahkuminekute, kallakute ja fraktsiooniliku võitluse loogika suhtes.

Proletaarse revolutsiooniga kaasa minna võib ainult tervikuna. Kes kas või osaliseltki tema vastu on, see peab paratamata kontrrevolutsiooni mädamülkasse veerema. Aeg, mida meie praegu läbi elame, ei salli mingit poolikust. Siin võib olla ainult kas „poolt“, või „vastu“. Need, kes „poolt“ on, kes valmis on üleilmse revolutsiooni võidu eest lõpuni võitlema, ei tohi mingil kombel pehmed ja kergemeelsed olla kõhklevate olluste vastu, kes meie ette seatud ajalooküsimust, millele meie partei selge ja lõpuliku vastuse on annud, ei suuda ausalt lõpuni läbi mõelda. Need, kes täna kõhklevad ja kõiguvad, võivad homme, sõja olukorras, nende ridades osutada, kes oma kuulid revolutsiooni staabi pihta sihivad.

Meil tuli valveloleku puuduse eest meie partei ja riikliku aparadi mõningates lülides kohutavat hinda maksta. Oigu siis sm Kirovi surm suureks õppetunniks, suureks üleskutseks tervele parteile! Vajutagu ta iga parteilase teadvusesse sügava vastutusetunde meie partei saatuse eest, meie maa saatuse eest, milline saatust lahutamatu on üleilmse proletaarse revolutsiooni saatusest.

(Lõpp)

A. Jakobson

Nõukogude rahupoliitika suur võit Kauges-Idas

23. märtsil s. a. kirjutati Tokios (Jaapani pealinnas) alla kokkuleppe akt NSVL, Jaapani ja Mandshukuo valitsuste esindajate vahel Ida-Hiina raudtee müügi asjus.

Sellega jõudsid läbirääkimised raudtee müümise asjus, mis 1933. a. maikuul algasid ja ligi kaks aastat olid kestnud, edukale lõpule.

Konstateerides seda tõsiasja, näib nüüd tagant järele kõik see I.-H. raudtee asi lihtsa igapäevase sündmusena, lihtsa riikidevahelise müügi- ja ostuaktina. Tõepoolest ei olnud selle sündmuse arenemiskäik, tema ajalugu kaugelki nii harilik ja igapäine.

NSVL töötavatele hulkadele ei ole uudiseks igasugused nõukogude-vastased provokatsioonid ja sõjaõhutused rahvusvahelise imperialismi poolt. Kogu Nõukogude Liidu ajalugu on samal ajal ka nõukogude-vastaste provokatsioonide ajalugu. I.-H. raudtee ei olnud selles provokatsioonide valingus erandiks; vastupidi, ta on kogu aja olnud, ja oli viimase kahe aasta kestel eriti, tähtsamaks lülilik kõigi nõukogude-vastaste salaplaanide sepitsuste ja sõjaprovokatsioonide ahelikus.

Just siin prooviti 1929. a. esimest korda peale kodusõda avalikult püssitäägiga nõukogude kaitsevõimet.

Siin pandi katsetulde hiljematel aastatel Nõukogude valitsuse rahupüüded, vastupidavus ja kannatlikkus. Ja just kõige selle pärast pole kokkuleppe I.-H. raudtee asjus mitte harilik igapäevane äritehing, vaid hiiglatähtsusega poliitiline sündmus.

See on ühe raskema ja keerulikuma Kauge-Ida küsimuse edukas lahendamine, ja samal ajal Nõukogude valitsuse järjekindla rahupoliitika hiiglatähtsusega moolaalne ja poliitiline võit.

I.-H. raudtee viimaseaja sündmustiku ajalugu on üliväga tähtis õppetund kogu ilma töötavatele hulkadele. Siin võib paremini kui kusagil mujal imperialistide tõsist nägu tundma õppida, õppida vahet tegema nende sõnade ja tegude vahel.

I.-H. raudtee ehitati tsaarivalitsuse poolt 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi algul. See oli aeg, mil vene imperialism, juhitud maade ja meresadamate haaramise püüetest, Vaikse ookeani kallastel, Hiinas, algas energilist tungi Kaugesse Idasse. 1896. a. sõlmis tsaari minister Vitte Hiina

saadiku Li-Hung-Tshangiga, miljonlise altkäemaksu abil, salalepingu, mille järele tsaari-Venemaa õiguse sai Mandshuurias raudtee ehitamiseks, sõjavägede pidamiseks ja vedamiseks. Kaks aastat hiljem sundis vene imperialism Hiina valitsust meresadamaid Vaikse ookeani kaldal, Port-Arturi ja Daireni, temale „rendile“ andma.

Ühelt poolt need Hiina sadamalinnad, teiselt poolt Vladivostok ühendati nüüd raudteeharudega, Mandshuuriasse ehitatava uue raudteega. Nii tekkis nõndanimetatud Ida-Hiina raudtee, mis oli puhtal kujul vene imperialistliku poliitika sünnituseks Kauges-Idas.

Suur, loodusevarade poolest rikas Hiina provints, Mandshuuria, muutus seega tsaari-Venemaa „raudtee mõjupiirkonnaks“, kus vene garnisonid ja raudteevalitsus tegelikkudeks maa peremeesteks olid.

Sadade miljonite rublade eest rahva varandust, mis metsiku kurnamise teel Venemaa tööliste ja talupoegade tööst ja vaevast olid kokku kuhjatud, oli siin imperialistide huvide mängu visatud, et orjastada ja kurnata miljoneid Mandshuuria töölisi ja talupoegi, käputäie vene kapitalistide, vabrikantide, kaupmeeste, ametnikkude ja sõjaväeülemuste rikastamiseks. Lenin kirjutas selle kohta muu seas järgmist: „Kuid millega seletada seda, et meie valitsus ajab sarnast mõttetut poliitikat Hiinas? Kellele on kasu sellest poliitikast? Temast on kasu käputäiele kapitalistidele, ässadele, kes äri ajavad Hiinaga, käputäiele vabrikantidele, kes valmistavad kaupu Aasia turu tarvis, käputäiele podrätsikutele, kes teenivad nüüd pööraseid summasid kiirete sõjatellimiste pealt. Sarnane poliitika on kasulik käputäiele aadlikkudele, kes asuvad kõrgetel tsiviil- ja sõjaväe-teenistuse kohtadel.... Selle käputäie kapitalistidest ja ametnikkudest õnneküttide huvidele toob meie valitsus ilma kõhklemata ohvriks kogu rahva huvid.“ (Kirjatööde venek. kogu IV raamat 62. lhk.).

Nii olid lood I.-H. raudteel tsaarivalitsuse ajal.

Peale oktoobrirevolutsiooni ja temale järgnevatel kodusõjaaastatel oli I.-H. raudtee vene valgekaardliste jõukude armsamaks pesapaigaks. Olles lüüa saanud nõukogude pinnal, leidsid nad siin, Hiina ja

Jaapani valitsuste tiiva all, lahket vastu võttu ja toetust.

Nii kestis see kuni 1924. a. Siis nõudis Nõukogude valitsus, kui ainukene täieõiguslik endise Venemaa rahvaste varanduste pärija, oma õiguste maksmapanemist I.-H. raudteel. Kuid siinjuures ei mõistnud ta oma õigusi mitte kui vägivallale rajatud eesõigusi, vaid kui õigluse ja vastastikuse kokkuleppe põhimõttele rajatud majanduslikku koostegevust, raudtee edaspidises eksploateerimises.

Otsustavalt hukka mõistes tsaarivalitsuse agressiivse rõõvpoliitika Mandshuurias, tegi Nõukogude valitsus ettepaneku muuta raudtee äriliseks ettevõtteks, mis oleks juhitav vastastikuse pariteetsuse alusel, ja et sisetulekud saaksid samuti pooleks jaotatud.

Nende õiglase ja Hiinamaa oludes ennekuulmata üheõigusluse-põhimõtete alusel sõlmiti 1924. a. Pekingi ja Mukdeni konverentsidel uued lepingud, mis said aluseks Nõukogude ja Hiina koostegevusele I.-Hiina raudteel.

Kuid mitte kaua ei kestnud see rahulik koostegevus. Rahvusvaheline imperialism, kelle haaramisplaanides I.-H. raudtee kahtlemata üks tähtsamaid punkte oli, ei saanud vaikselt pealtvaatajaks olla, kui ihaldatud suutäis ta küünte vahelt ära libises.

Jaapani, A. Ühendriikide ja Inglise imperialistid, kes I.-H. raudtee peale hammast ihusid, oleksid ta ammu juba oma küüsi haaranud, kuid vastuolud nende vahel sundisid neid igakord, kui nad seda teha tahtsid, paremaid aegu ootama.

Teiselt poolt äritas neid järsk vahe, kontrast, mis Pekingi-Mukdeni lepingute vahel, kus Hiinamaa esimest korda esines täieõigusliku, suveräänse poolena, ja imperialistlike, vägivallale rajatud eesõigustatud rõõvlepingute, vahel teravalt silma torkas. Ja truuks jäädes oma taktikale Hiinas, ässitasid imperialistid Nõukogude Liidu vastu hiina poolbandiite — kindraleid, militariste: Tshan-Tso-Lini, Tshan-Kai-Schekki, Tshang-Süe-Längi ja teisi.

1927. a. rüüstati ära Nõukogude saatkonnad Pekingis, Kantonis ja Schanghai. Areteeriti rida vastutavaid tegelasi nõukogude kodanikkudest jm.

1929. a. hakkasid Tshang-Süe-Längi väed avalikult kallale tungima, esiteks I.-H. raudtee asutustele ja hiljem NSVL Kauge-Ida piiridele. Algas metsik terror raudtee tööliste ja teenijate, nõukogude kodanikkude, kallal. Tshang-Süe-Läng haaras, Nankingi valitsuse ja imperialistlike suurriikide otsekohesel heakskiitmisel ja toetusel, vä-

givaldselt raudtee, katkestades omavoliliselt kõik lepingud, ja hakkas ühes vene valgekaardliste bandedega Nõukogude piiridele kallaletungimisi organiseerima.

Kõige selle juures leidsid nad toetust mitte ainult imperialistide poolt, vaid ka rahvusvaheliste sotsiaaljuudaste poolt.

Nende viimaste valgustusel paistis asi järgmisena:

Nõukogude Liit tahab tsaarivalitsuse eesõigusi Hiina territooriumil ära kasutada, kaitstes oma õigusi I.-H. raudteel. Hiina kodanlus, Nankingi valitsuse näol, kaitseb Hiinamaa rahvuslikke huvisid imperialistide vastu, seal hulgas ka NSVL vastu. Sellepärast mõistsid sotsjuudased Nõukogude Liidu tegevuse hukka ning kutsusid töölisi üles hiina militariste nende metsikus terroris nõukogude tööliste vastu toetama! —

Nagu teada, nurjusid armetumalt kõik need hiina militaristide, nende peremeeste — imperialistide — ja advokaatide — sotsiaaljuudaste — provokatsioonilikud väljaastumised.

Kangelaslik punane sõjavägi andis siis näitliku õppetunni sellest, kuidas sõjariistus töölisel ja talupojal oskavad oma maad ja õigusi kaitsta, ning samal ajal truuks jääda õiglase rahupoliitika põhimõtetele.

Mandshuuria okupeerimisega Jaapani imperialismi poolt 1931. a. ja „iseseisva“ Mandshukuo riigi asutamisega algas uus nõukogude-vastaste provokatsioonide ajajärk I.-H. raudteel.

Kuigi Jaapani valitsus mitmel korral ametlike lubadusi andis kõiki lepinguid kindlasti pidada ja täita, rääkisid tõsiasi aga hoopis teist keelt.

Kahe aasta kestel, 1930—1932, kulutati raudtee kaitse organiseerimiseks, mida Jaapani ja Mandshukuo võimud pidid tegema, 14.400.000 kuldrubla.

Sama aja ja 1933. a. esimese poole vältel registreeriti 3000 raudtee sihilikult rikumise juhtumit, 1661 nendest olid korda saadetud raudtee „kaitsjate“ eneste poolt. Võib täie õigusega ütelda, et kitsed olid siin kärneriteks, ehk kaitsjad — kahjuriteks.

Paljud raudteeõnnetused, iseäranis raudtee idapoolisel osal, olid sihilikult organiseeritud, et takistada transiitkaupade vedu Vladivostoki sadamasse, ning juhtida neid Jaapani sadamasse Daireni.

Sama eesmärgiga tegid Jaapani ja Mandshukuo võimud 1933. a. kevadel takistusi läbikäimisele Ussuri ja I.-H. raudtee idapoolse osa vahel, katkestades ot-

sese rööbasühenduse nende vahel; 11. aprillil samal aastal haarasid nad I.-H. raudteele kuuluva ümberlaadimise jõesadama Sungari jõel vägivaldselt oma kätte ja saatsid korda palju teisi, kõige jõhkramaid lepingute ning Nõukogude valitsuse õiguste rikkumisi, mis peaaegu iga päev kordusid.

Järjekindlalt kogu aja rahupoliitikat ajades ja ära nähes, et Jaapani ja Mandshukuo võimud sihilikult lepinguid rikuvad, tegi Nõukogude valitsus neile 2. mail 1933. a. ettepaneku raudtee ära osta, tõestades sellega veel kord, et temal mitte mingisuguseid imperialistlikke püüdeid ei ole.

Jaapani ja Mandshukuo valitsused võtsid ettepaneku vastu, ja küsimuse igakülgselt läbiarutamiseks kutsuti kokku Nõukogude Liidu ja Mandshukuo esindajate konverents, mis oma tegevust Tokios algas.

Ühenduses sellega avaldas Nõukogude saatkond memorandumi raudtee väljaostu põhitingimuste kohta. See oli dokument, milles Nõukogude valitsuse tingimused selgelt põhjendatud ja motiveeritud olid ja kus maksimaalseid järelandmisi tehti, et kokkulepet saavutada.

I.-H. raudtee, mille pikkus 1726 kilomeetrit, pealeselle mitmesugused kõrvalteevõtted, kujutab enesest hiiglasuurt majanduslikku kombinaati, mille ehitamiseks kuni 1932. a. NSVL töörahva hulkade varandust 411 miljoni kuldrubla väärtuses oli kulutatud.

Kuid Nõukogude valitsus, arvestades kõiki asjaolusid ja juhitud õigluse põhimõttest, määras raudtee väljaostuhinnaks 250 miljonit kuldrubla. Hiljem, läbirääkimiste käigus, näidates küsimuse juurdeminekul maksimaalset asjalikkust, alandas ta seda summat veel 50 miljoni kuldrubla võrd.

Arvestades sellega, et I.-H. raudtee on parem ja kõrgelt kasutoov raudtee Mandshuurias, mis 7 aasta vältel, 1924—1930, kõigi takistuste peale vaatamata 143,4 miljoni kuldrubla väärtuses kasu andis, võis arvata, et õiglasemaid ja kasulikumaid väljaostu tingimusi ei või olla, ega soovidagi.

Kuid kuidas suhtusid Jaapani ja Mandshukuo valitsused neisse tingimistesse?

Esiteks, Mandshukuo saatkond, kes vastaspoolt konverentsil ametlikult esindas, pakkus naeruväärse ja mõnitavalt väikese väljaostusumma — 50 miljonit jeni. Teiseks, algas mõttetut, sihilikult provokatsioonilikku vaidlust selle üle, kas I.-H. raudtee üldse NSV Liidule kuulub.

Kõige selle mõte seisis selles, et läbirääkimistest mitte ära ütelda, mis diplo-

maatlikult ja poliitiliselt kasulik poleks olnud, kuid samal ajal saboteerida küsimuse asjalikku arutamist, venitada, provotseerida konflikte, laostada raudtee varandust, aega võita sõjaliste avantüüride ettevalmistamiseks ja valida soodsat seisukorda ning silmapilku, mil nende teostamisele asuda.

Et Jaapani teatud mõjuvate sõjaliste ringkondade taktika just niisugune oli, seda tõestasid sajad tõsiasjad ja rida salatokumente, mis Nõukogude valitsusel tarvitada olid. Näiteks nõukogude telegraafi-agentsuuri poolt 9. oktoobril 1933. a. avaldatud kirjad, mis Jaapani valitsuse diplomaatlik esindaja, saadik Mandshukuo valitsuse juures, kindral Hisikari ja Harbini Jaapani kindralkonsul Morisima Tokiosse olid saatnud.

Seda tõestab ka ühenduses läbirääkimistega alanud uus provokatsioonide ja terrori laine I.-H. raudteel.

Sm. Stalin rääkis selle kohta oma aruandes ÜK(e)P 17. kongressil järgmist:

„Jaapani äraütlemine mittekallaletungimise pakti allakirjutamisest, mida Jaapanimaa mitte vähem ei vaja kui NSVL, kriipsutab veel kord seda alla, et vahekordade alal meil mitte kõik korras ei ole.

Sedasama on tarvis ütelda ka I.-H. raudtee üle peetavate läbirääkimiste katkestamise kohta, mis mitte NSVL süü pärast ei sündinud, ja samuti ka selle kohta, et jaapani agendid I.-H. raudteel lubamatuid asju teevad, areteerides seadusevastaselt nõukogude teenijaid I.-H. raudteel jms. Pole raske mõista, et sarnased asjaolud peavad paratamata rahutuse ja kindlusetuse õhkkonna looma. Muidugi, meie saame ka edaspidi püsivalt rahupoliitikat ajama ja püüdma vahekordi Jaapaniga parandada, sest meie tahame neid vahekordi paremateks muuta. Kuid mitte kõik ei olene siin meist. Sellepärast peame meie, ühenduses sellega, kõiki abinõusid selleks tarvitama, et kaitsta maad ootamatuste eest ja olla valmis tema kaitseks kallaletungimise vastu.“

Need ja teised töörahva suure juhi sõnad olid programmiks Nõukogude Liidu töötavatele hulkadele järgnevatel nädalatel ja kuudel.

Koondudes partei ja Nõukogude valitsuse ümber, tegid need hulgad kaugelalike tegusid nõukogude maa valmistuse jõudude, rahvamajanduse ja kaitsevõime tõstmiseks ja kindlustamiseks. Ja see kümnete miljonite võimas püüd, rahulikult sotsialismi ehitada, nende külmavereline teadlikkus ja usk oma jõusse, kui ka sõjaline valmisolek purustavat hoopit andma igale

sõjaprovokaatorile, kui ta oma usinuses liig kaugele peaks minema, oligi selleks vägevaks moraalseks jõuks, mis jaapani valitsevate ringkondade peale kainestavalt mõjus ning läbirääkimised I.-H. raudtee müümise asjus edukale tagajärjele viis.

Nagu eelpool öeldud, kirjutati 23. märtsil s. a. kokkuleppeakt alla. Sellejärele müüs NSVL I.-H. raudtee kõigi sisseadete, liiklemisvahendite ja kõrval-ettevõtetega Mandshukuole 140 miljoni jeni eest. Pealeselle maksab Mandshukuo 30 miljonit jeni nõukogude kodanikkudele—I.-H. raudtee töolistele ja teenijatele töölt lahkumise tasuna, abirahadena ja pensionidena.

Kolmandiku osa väljaostu summast tasuvad Jaapan ja Mandshukuo kaupadega

3. aasta kestel. Poole rahalisest maksust maksab ostja kohe välja, teise poole tasub 3 aasta vältel. Kõike makse garanteerib Jaapani valitsus.

Sellega on NSVL rahupoliitika esimese, kõige suurema ja raskema takistuse võitnud rahu loomise alal Kauges-Idas. Kuidas arenevad edaspidised sündmused, see oleneb meie Kauge-Ida naabritest, eestkätt Jaapanist.

NSVL, kes niipalju heatahtlikkust heade vahekordade loomiseks on üles näidanud, saab seda järjekindlalt ka tulevikus tegema, kuid samal ajal — meeles pidades mineviku õppetunde — valmis olles ka igaks ootamatuseks.

E. K.

Nõukogude Liidu ülevaade

Arstiteaduse tööliste palga tõstmine ja tervishoiu kulude suurendamine

NSV Liidu rahvakomissaride nõukogu ja ÜK(e)P KK otsustasid 1. märtsist 1935. aastast tõsta arstiteaduse tööliste töötasu. Töötasu fondi suurendamiseks määrati 370 miljonit rublää, kuhu hulka ei ole arvatud sotsiaalse kindlustuse kulud ja leivakaartide süsteemi ärakaotamise lisamaks.

Arstidele, kes töötavad rahvuslikkudes autonoomsetes vabariikides ja oblastites, makstakse raiooni kauguse järele 10—20% rohkem tasu; arstid, kes töötavad kaugel põhjaraioonides, saavad 50% rohkem tasu kui arstid keskkohades.

Arstidele antakse kõik need kergendused ja soodustused, mis on inseneridel ja tehnilistel töolistel. Haigemajades määrati päevase toidunormi kuludeks endise 1 rbl. 75 kop. asemel 2 r. 80 kopikat linna-haigemajades ja 2 rubla päevas endise 1 rbl. 30 kop. asemel külahaigemajades.

Üldine summa rahva tervishoiu kuludeks suureneb 2 miljardi 592 miljoni rubla pealt 1934. a. 4 miljardi 70 miljoni rubla peale 1935. aastal.

Tsaari-Venemaa oli riik, kus surevuse protsent kõige kõrgem oli. Sotsialistlik ehitus toob enesega kaasa maa tervene-mise. Praegu on NSV Liidus kõige väiksem surevuse protsent — võrreldes kapitalistlike maadega. Sm Stalin märkis, et arstiteaduslik haridus on (samuti kui pedagoogiline) esimeseks ja tähtsamaks lü-

liks sügavas kultuuri ümbertegemises, uue inimese loomisel.

Nõukogude valitsus on pannud arsti keskkujuks tervishoiu kaitsel nõukogude maal, kui inseneri inimese mehhanismide üle. Et hävitada vastutamatust ja tasastamist, tuli luua materjaalne tagasihutaja töötasu näol arstide edasiarendamiseks ja teadmiste täiendamiseks.

Sotsialistlikule riigile on tarvis terveid ja tugevaid inimesi. Neid on tarvis ehitusel ja riigi kaitsel. Tööliste, kolhoosnikkude maal ei ole üleaurust inimest. Nõukogude maal on iga üksik inimene kallid. Sellega erineb meie maa kapitalistlikust ilmast, kus kapitalistliku surve ja sügava süsteemi- ja majanduskriisi raskuste all hävinevad tuhanded ja miljonid inimesed rahva kehavadest kihtidest. Miljonilised töötatööliste väed kidunevad, nende hulgas tuhandete viisi ka tööta arste. Kapitalistlikul maal on nad üleaurused, kapitalistliku süsteemi poolt on nad hävinemisele mõistetud.

Põllumajanduse alalt

Kibe kevadine külv on põllumajanduse tähtsamaks päevaülesandeks. Soojad ilmad, mis tänavu NSV Liidu lõunaraioonides õige varakult tulid, põhjustasid ka varajase külvi alguse. Usbekistanis, Tadshikistanis ja Aasóvi- ning Mustamere piirkonnas algas külvi veebruari 15. kuupäevast. Traktorite kolonnid sõitsid aga juba 1. veebruarist põldudele. Veebruarikuu külvid Kesk-

Aasias ei ole mitte uudiseks, vaid selles on juba mitme aasta kogemused. Läänud aastal andsid veebruarikülvid Krimmis häid tagajärgi — pidasid tugevasti põuale vastu, ning andsid head saaki. Veebruarikülvid nimetatakse talikülvideks ja neid ei tule ära segada ülivarajaste ja varajaste külvidega. Ülivarajane ja varajane külv algab märtsist. Märtsikuul tuleb harilikult veel ajutiselt külma. See nõuab talikülvidele isesugust sügavat kündi. Talikülvid on ainult siis väärtuslikud, kui seeme saab 6 sentimeetri sügavuselt mulda küntud. Veebruarikülv on üks tunnustust leidnud abinõusid lõunapoolsetes raioonides põua vastu võitlemiseks.

Põhjapoolsed raioonid lõpetavad masinate ja traktorite remonti kevadiseks külviks. Käesoleval aastal on 44.895 traktorit *rohkem* ära parandatud, kui läinud aastal samal ajal. Käesoleva aasta esimeseks märtsiks on üle Liidu remonteeritud 159.702 traktorit, läinud aastal samal ajal — 114.807.

Kolhooside laadad.

Üle Nõukogude Liidu organiseeritakse raionidevahelised kolhooside laadad. Sajad ja tuhanded kolhoosnikud sõidavad põllumajanduse saaduste koormatega laadale. Laadad on varustatud tööstusekaupadega, kust kolhoosnikud omale igasugu tarbeasju saavad osta.

Stalingradis avati üks esimesi suuremaid kolhoosilaatu. Laadaplatsil oli kümneid tuhandeid inimesi ja sajad koormad igasugu kolhoosikaupasid. Seal oli vilja, jahu, liha, võid, kartuleid jne. Ammugi polnud Stalingrad sarnast laata näinud. Partei XVII kongressi nimeline kolhoos üksi tõi 30 koormat, muuseas: 3 tuhat kilogrammi rukkijahu, 3250 kilogrammi nisujahu, 3000 kilogrammi kartuleid ja 30 puuda liha laadale.

Tööstuskaupu, puuvillariiet, lõuendit, õmblusetid, karusnahakaupu, jalanõusid jm. oli toodud laadale 3 miljoni rubla eest. Hinnad langesid lihal 22—25 protsenti, kartuli hinnad poole võrd.

Riiklikud tehnilised eksamid

Riiklikud tehnilised eksamid on Leningradi tööstuseettevõtetes hoogsalt käsil. Tuhanded töölised tehastes on juba eksamid ära annud, teised töölised valmistavad endid eksamitele ette, et näidata katsetel oma oskust ja saada täielik õigus keerulikkude masinate ja mehanismide juhtimiseks. Tehnilised eksamid peavad välja

selgitama, kuidas töölised oskavad joonistusi lugeda, kuidas nad tunnevad tööriistu ja materjale, millega neil tuleb tööd teha, kuidas nad tunnevad tehnoloogiat oma valmistuse protsessis.

Ülesanne seisab selles, et vanu kaadreid hoolsasti hoida ja täiendada, ning uusi üles kasvatada.

Pealeselle peavad eksamid töolistehulkadele uut hoogu andma edaspidi väsimata püüda töös oma kvalifikatsiooni tõsta.

Igatahes ei ole need eksamid mitte mingisugune administratiivne sunduslik ettevõtte. Neid korraldatakse tööliste ja ametiühisuste laialise ühistegevuse teel, ja eeskätt nimelt 255 ametialal rasketööstuses. Eksamite läbiviimine on ühtaegu üldse määratu laialiseks tehnilise õppuse korraldamiseks tööstuse-ettevõtetes.

NSV Liidu maapõue varad

1934. aastal saadeti Kaugesse Idasse geoloog Matvejevi ekspeditsioon. Matvejevi ekspeditsioon avastas seal väikeses Hinganis uue mägede-keskuse, 15 miljoni tonni mitmesuguste metallide mulda, üldiselt perspektiivis on 3 miljardit tonni.

Bureja jõe kaldal tehti kindlaks uus söebassein, esimeseklassi sütega, mis võimsuselt ületab Donetsi basseini.

Huvitav on märkida, et tsaari-Venemaal geoloogiline komitee üldse 11 inimesest koosnes, ja geoloogilise kaardi terve Venemaa kohta seadsid kokku 42 inseneri. Loomulik, et sarnase väikse koosseisu juures jäid Venemaa maapõue varad avastamata.

Nõukogude geoloogide kaader koosneb nüüd juba 13 tuhandest eriteadlasest, kelle käsutuses on 100.000 inimest.

Nelja-aastase tegevuse vältel on läbiuuritud maaala tõusnud 2-kordseks, ehk üldiselt on geoloogiliselt läbi uuritud 36,3 protsenti kogu Nõukogude Liidu maalast. 1931. a. tõusis üldine teadaolev sõelademetagavara 600 miljardi tonnile. Tänapäev on teada 1200 miljardit tonni. Sellega seisab NSV Liit süte tagavarade poolest teisel kohal maailmas — Ameerika Ühendriikide järel.

Nafta-tagavarasid arvati kümne aasta eest üleilma 779 miljoni tonnile. Kümne aasta pärast tõusis see kogu 9350 miljoni tonnini. Kolme viimase aasta jooksul kasvavad Nõukogude Liidu naftatagavarad 3 miljardi tonni võrd, sellega on N. Liidul siin esimene koht maailmas.

Rauamulla-tagavarasid arvati 1913. a. 2 miljardi tonnile. Tänapäev on N. Liidul

260 miljardit tonni, ehk 52 protsenti maailma tagavaradest.

Vaske on 17 miljonit tonni, seatina 4,5 miljonit tonni, tsinki 9 mln tn ja nikkelt 300 tuhat tonni. Alumiiniumi boksiitide tagavara on 13 miljonit tonni.

Kaali-soolade tagavara ilma NSV Liiduta, loeti 3,3 miljardi tonnile, ühes NSV Liiduga on neid 16 miljardit tn.

Fosforiitide tagavara maailmas on 27 miljardit tonni, sellest NSV Liidus 16 miljardit tonni. Samasugune juurdekasv on siin haruldaste metallide alal. Kõik need avastused on muutnud sotsialistliku riigi maapõue varade poolest kõige rikkamaks maaks maailmas.

Rahvusvaheline kinopiltide näitus

Läinud aastal augustis said nõukogude kinopildid Veneetsias korraldatud rahvusvahelisel kinopiltide näitusel esimese koha. Veneetsia rahvusvahelisel kinopiltide näitusel avaldasid välismaade kinotegelased soovi järgmist kinopiltide rahvusvahelist näitust Moskvas toime panna. Nõukogude Liidu kinotegelased võtsid selle soovivalduse vastu ja korraldasid esimese rahvusvahelise kinopiltide näituse Moskvas möödunud veebruarikuul. Kinopiltide näitusest võtsid osa peale Nõukogude Liidu — Saksamaa, Prantsusmaa, Poolamaa, Inglismaa, Ameerika Ühendriigid, Hiina ja rida väiksemaid maid.

Muidugi, siin ei ole tegemist kinopiltide ideelise võistlusega, vaid jutt on võistlusest tehnikas kapitalistlikkude maade kinotööstuse ja NSV Liidu kinotööstuse vahel. Kuna aga võimata on vormi sisust ja ideest lahutada ja N. Liidu filmidest just kindel ja tugev idee läbi käib, siis tuleb paratamata välja, et võitlus käib sotsialistliku ja kapitalistliku idee vahel. Võistluses kapitalistlikkude maade kinotehnikaga ja vormalise kunsti meisterlikkusega kinolavastamise alal jääb meie kinotehnika helifilmis kapitalistlikkude maade helitehnika puhtusest veel maha, samuti olime veel taga heade kinolintide valmistamise kinopiltide pildistamiseks. Kuid see mahajäämine on ainult ajaküsimus. Nõukogude kino pühitsemises alles oma 15-a. tegevuse juubelit, kuna kapitalistlikkude maade kinotööstus juba aastakümneid on tegutsenud. Esimese auhinna Moskva rahvusvahelisel näitusel sai Leningradi Lenini aumärgiga kinovabrik „Lenfilm“ oma erilisel kõrgeväärtuslikkude kinopiltide „Tshapajevi“, „Maksim Nooruse“ ja „Talupoegade“ eest.

Teise auhinna sai prantsuse kinopilt „Viimane miljonär“ ja kolmanda auhinna Ameerika Ühendriikide kinopilt.

Pikad suusaretked

Veebruaris jõudsid Moskvasse kaks punaväelastest suusatajate meeskonda Kauget Idast.

Üks suusatajate meeskond, 5 inimest, tuli Botshkasevast, sõitis seega maha 8134 kilomeetrit. Keskmise kiirus oli suusasportlastel ööpäeva kohta 93,4 kilomeetrit.

Teine suusatajate meeskond, kah 5 inimest, tuli Nertshinskist — 6910 kilomeetrit; keskmine kiirus ööpäeva kohta samuti 93,4 kilomeetrit. Oli üksikuid päevi, kus 125 ja rohkem kilomeetrit ööpäevas läbi sõideti.

Kõik suusatajad jõudsid lõppjaama — Moskvasse — enne ettenähtud tähtaega, kõige parema tervise ja väljanägemise juures.

Kõigile suusatajatele andis nõukogude kesktäidesaatekomitee kiitusekirja.

Uued teatrid noortele

VSN Vabariigi rahvakoormissaride nõukogu tunnistas tarvilikuks organiseerida käesoleval aastal lasteteatrid, mille eeskava peab olema koostatud vastavalt algkooli 3—7. klassi õpilastele. Teatrid organiseeritakse Habarovskis, Tsheljäbinskis, Grosnõis, Prokopjevis, aga ka Baschkii-rias ja Krimmis. Tatari vabariigis luuakse lasteteater Kaasanis.

Nukuteatrite arv tõstetakse käesoleval aastal 60 peale.

Lasteteatrite organiseerimiseks on arvatud 7 miljonit rubla.

Hulkade algatus- ja leiutusvõime

Kogu Nõukogude Liidu töörahvas täiendab leiutuste ja ettepanekute teel oma valmistamisviise ja abinõusid. Viimase nelja aasta vältel on leiutajad teinud 2 miljonit ettepanekut tööstuse paremustamiseks. Ainult Moskva maaaluse raudtee ehitusel tehtud ratsionaliseerimise ettepanekud üksi andsid võimaluse kulusid 1.872.000 rubla võrd vähendada.

Leiutajate arv NSV Liidus tõuseb 800 tuhandeni.

II üleliiduline muusikameistrite võistlus

2. märtsil lõppes II üleliiduline muusikameistrite võistlus. See oli uus suur võit Nõukogude Liidu muusikakultuuri alal.

Samal ajal, kui kapitalistlikudel maadel kümnete tuhandete viisi muusikamehi tööta, korterita ja näljas on; kui nad sunnitud on kerjustena ümber hulkudes endile leivaraasukesi muretsema, või, paremal juhtumil, kabareedes ja kõrtsides foxinükkijate lõbuks oma andeid surmama, — samal ajal koguneb üle määratu Nõukogude Liidu mitmest rahvusest 220 noort muusikakunstnikku võistlusele kokku.

Ainult revolutsioon andis võimaluse neil noortel muusikatalentidel areneda. Siin on noor tatari lauljanna Rahmatullina, kes esimese auhinna sai. Tsaarivalitsuse ajal poleks ta sellest unistadagi julenud.

Ukraina noor viiuldaja David Oistrah sai esimese auhinna, tema kaasvõistleja, Armeenia vabariigist, Gabrieljāna, sai teise auhinna. Noor pianist Vier Moskvast sai esimese auhinna jne, jne.

II üleliiduline muusikameistrite võistlus on vaid üks näide, kuidas nõukogude kord kunstikultuuri tagavaraallikad avab, kuidas nõukogude õhkknas kasvavad uued meistrid neist rahvustest, keda tsaari-Venemaa ajal üldse vaid „alamaks“ rahvatõuks peeti ja orjastati. Nõukogude kultuur, rahvuslik vormilt, sotsialistlik sisult, äratab ja tõmbab ka kõige mahaäänunud rahvad rahvusvahelise kultuuri ja kunsti rikastamiseks tegevusse. Sellepärast suudabki nõukogude kunst anda kõige paremat.

Kullatoodang neljakordseks

Meie kullatööstus on viimastel aastatel tõusnud rasketööstuse süsteemi kõige paremini plaani täitvate tööstusealade hulka.

NSV Liidu kesktäidesaatekomitee märkis ära kullatööstuse järjekindlat plaani ületamist kui suurt võitu, mis on saavutatud ausa ennastalgava lööktööga.

Kesktäidesaatekomitee austas rasketööstuse rahvakomissari sm. Sergo Ordshonikidset Lenini aumärgiga. 83 töökange-

lasele — kullakaevanduste juhtidele ja tööliste — anti Nõukogude Liidu aumärke ja kesktäidesaatekomitee kiituskirju.

Need kullatööstuse edusammud said võimalikuks ainult staalinliku industrialiseerimise tagajärjel. Endise käsitööstusliku kullakaevamise asemel on meil nüüd kõige eeskujulikumana süsteemi-järele mehaneeritud kullatööstus.

70 protsenti kulda kaevatakse praegu meil mehaneeritud teel, kuna tsaari-Venemaal oli kullakaevandustest mehaneeritud ainult 5 protsenti.

Meie kullatööstus tuli maailmas esimesele seisukohtadele ka veel sellepärast, et meil on kõige rikkalikumad kullatagavarad. Juba praegu kindlaks tehtud kullalademed asetavad meie maa kullatagavarade poolest esimesele kohale maailmas. Viimased uurimused näitavad, et meil ei ole tegemist mitte kulla kilogrammidega, vaid tonnidega ja vagunitäitega. See annab võimaluse juba lähemal ajal täita sm. Stalini seade, et kullatoodangu peame neljakordseks tõstma.

NSV Liidu ja Tshehoslovakkia vaheline kaubanduseleping

25. märtsil kirjutati Praahas NSV Liidu ja Tshehoslovakkia vahelisele kaubalepingule alla.

See leping sisaldab tingimusi kaupade vahetuse, transiidi ja laevasõidu kohta. Lepingus on ka ette nähtud turistide ja kuurortidesse sõitjate vastastikune reguleerimine.

Leiva hind kolhoositurgudel

on 1935. aasta märtsis, võrreldes 1934. aasta märtsikuu hindadega, langenud neljakordselt, juurvilja hinnad on langenud neli kuni viis korda, liha hinnad on langenud kaks korda ja piimasaaduste hinnad kaks ja pool kuni kolm korda.

Teise viisaastaku ülesanne, alandada kolhoosi turgudel kaupade hindu kolmekuni neljakordselt, võib, kaupade rohkuse tagajärjel, täitmist leida juba käesoleval aastal.

A. R.

Valge Eesti elupäevad

Märtsikuu kroonika

1. — Tallinnat külastas poola kindralstaabi ülem kindral Gonstorovski ühes mitme kindralstaabi osakonna-ülemaga. Külaskäigul oli poliitilis-sõjaline eesmärk. Käesoleval silmapilgul tähendab see külaskäik Poola-Saksa mõju kindlustamiskatset Balti riikides.

— O. Loorits soovib praegusele eesti ühiskonnale Vargamäe vaimu asemele, mis „kuidagi ei salli, kui kellegil hästi läheb“ — vana „Kalevala“ sallivust ja suuri tegusid õhutavat vaimu. „Vargamäe“ vaim on eesti kapitalistliku ühiskonna vaim, „Kalevala“ vaim võrsus aga vanast külakommunistlikust ühiskonnast. Mõlemad on teineteisele võõrad nagu tuli ja vesi.

— „Kui sulased ja karjapoisid sportima hakkavad, kes siis tööd teeb?“ küsib „Postimees“. Nähtavasti peab „Post“ ka sporti nende ees- ja ainuõiguseks, kel — vaja ei ole tööd teha!

— Tallinnas mõisteti 1½ aastaks vangli liiakasuvõtja Kinkmann. K. laenanud hädasolijatele raha ning võtnud selle eest 36%. Salajase käsipankuri rahaline läbikäik ületanud mõnegi Tallinna panga oma. Liikakasuvõtja ja spekulanti, kes ämblikuna majanduslikku kitsikusse langenute kodanikkude viimaseid sente imeb, on fashistliku ühiskonna üks pale.

2. — „Rahva Sõna“ toob Tallinna tehaste tööliste kohta veebruari-kokkuvõttest järgmised arvud: „Viktoria“ kastitehases töötab 650 töölisi, kellest märtsis vallandatakse 140. Riigi lauatehases töötab 602 töölisi. Rotermann tehases on tööl 140 töölisi. Tööpuuduse pärast lastakse märtsis lahti 60 töölisi. Sadamatehases on 375 ja raudtee peatehases — 420 töölisi. Lutheri puutööstuses töötab 1050 töölisi. Üle terve tehase on juba maksa pandud Bedaux süsteem. Pooled töölised ei suuda täita nõuetavat töönormi. Krullis töötab 400, Ilmaris 158, Balti puuvilla tehases 1100 töölisi. Ehitustöölise ametiühingute liikmete hulgas, keda Tallinnas 700 ümber, on tööpuudus terav.

— Nagu nüüd selgunud, on vabsfashistide juhi Sirgu põgenemise võimaldamiseks Tallinna Keskvangimajast töötanud käskikäes kohalikud vabsfashistliku organisatsioonid liikmed ja saksa balti hitlerlased. Viimased toimetasid Sirgu läbi Valga ja Riia Soomemaale ning muretseisid selleks vajalikud rahasummad.

— „Päevalehe“ juhtkiri käsib uue fashistliku ritigiorra võimalikke vorme. „Rahva esindus“ võiks „Päevalehe“ järgi kujuneda kahekojaliseks: alam — poliitiline koda ja ülem — kutsekodade üldkoda. Mõlemate kodade tegevust peab juhtima fashistlik erakond, mille loomisele asub riigi propagandametkond. Viimase ülesandeks jääks rahva „ettevalmistamine“ uue põhiseaduse läbi viimiseks. Uue põhiseaduse peaks välja töötama Pätsi juhtnõõride järgi kokkukutsutav „asutav kogu“. Selle kava läbi viimisel saaks praegune kitsam Pätsi-Laidoneri poolislik diktaator laetama organiseeritud aluse — Lääne-Euroopa fashistlikkude riikide eeskujul.

3. — Poola kindralite külaskäik ei leidnud Eesti kodanluse poolt üksmeelset heakskiitu. Opositsioonis olev „Postimees“ kardab, et poolakad toovad kaasa Saksa hädaoahu. „Vaba Maa“ poliitiline karikatuur, mis kujutab saksa hitlerlast ja poola paani Balti piruka jagamisel, kusjuures piruka õgib hitlerlane, paan aga peab leppima ainult selle lõhnaga

— ütleb sama mõtte eriti teravalt välja. „Päevaleht“ püüab põhjendada Poola-Eesti sõpruse vajadust mõlema riigi iseseisvuse huvides, kusjuures saksa hädaoahust sihilikult mööda hiilitakse.

— Valitsuse poolt kutsuti kokku üleriikiline kalurite kongress kaluritekoja organiseerimiseks. Referaatidega esinesid mitmed ministeeriumi ametnikud. Valitsuse eesmärgiks on kehvikalurite kurnamist organiseerida ja korraldada isamaalik-fashistlikul alusel.

4. — „Postimees“ kirjutab: „... on selge, et hitlerliku Saksamaa välispoliitilise hääleandja algatused ja kavatsused „Baltimere ruumi“ suhtes tähendavad reaalselt hädaohtu kõigile Balti riikidele, nende hulgas ka rippumatu Eesti omariiklusele“.

„Postimehel“ on Saksamaa vägeva Isu vastu omalt poolt soovitavaid vaid üsna nõrk sõjarlist, nimelt kunstlik „omariikliku elevuse“ tekitamine.

— „Vaba Maa“ soovib eesti kodanlastele kirjanikele lugejatega ja ühiskonnaga tihedamat sidet luua, sest vastasel korral jäävat nad oma „kohvikukultuuriga“ õhku rippuma. — „Vaba Maa“ on pisut ebatäpne: „õhku rippuma“ tõmmatakse Eestis ainult kommuniste, fashistlikkudel kohvikukangelastel seda karta ei tarvitse.

— Tallinna kesk-, väike- ja käsitöö-ettevõtjad nõuavad ka enda haiguskindlustust tööliste haigekassade kulul. Nõudmist põhjendatakse palgatööjõudu mitte tarvitavate käsitöölise raske majandusliku seisukorraga.

— Postiteenijate koosolekul Tallinnas nõuti korteriüüri tasumist riigi summadest ning palga tõstmist 1927. aasta tasapinnale.

— Tallinna tekstiiltööstuses töötavat „Päevalehe“ järgi 3000 töölisi, nendest ligi 1300 hilisemalt asutatud „Rauaniidis“, „Kilgases“, „Eesti Siidis“ jne. Palka maksetavat „Rauaniidis“ 18—25 senti tunnis, kuna uute naistöölise palk ei tõusvat üle 22 krooni kuus (6½ rubla). Peaaegu kõigis ettevõtetes on sisse seatud tükitöö. Töölise enamik, mõnes vabrikus aga kõik töölised, on ametiühingutesse organiseerimata.

— Pikem sulesõda käib sotsfashistide Joonase ja Metslangi vahel „Rahva Sõnas“ ja „Päevalehes“. Joonas nõuab, et ametiühingud jääksid tööliste äraandmise vilunud sotsfashistide kätte. Vastasel korral haaravat kommunistid seal juhtivuse oma kätte. Metslang, Eesti Töölise Kesklidu sekretär, kaitseb aga „vabaid ametiühinguid“, moodustades neist ülemineku lüli puhtfashistlikule süsteemile. Lahkumine seisab selles, et ametiühingute juhid päise päeva ajal fashistlikku sõiduvette purjetavad, sotside partel juhid seda aga õhtuhämarikus teha tahavad, et oma töölikku nägu varjata.

5. — Käesoleva aasta kevadel tahetakse 1000 vangli Lihula, Oidema ja Sonda-Mustvee soode kuivatamisele sunnitööle saata. Vangide koostoidmiseks ehitatakse soodesse edasikantavad barakid. Raske kehaline sunnitöö kõvendatud reshitmiga pldavat türmil „kasvatavat“ mõju tõstma ning vangide arvu vähendamata.

— Keskvangimaja (Patarei) õue peal on valmis saanud uus suur 4-kordne vangimaja 500 vangli jaoks.

— Uue „progressiivse“ karistussüsteemi põhjal jaotatakse kõik valge Eesti türmides kinni peetavad vangid katsealuste, paranenute ja eeskujulikkude

liiki. Katsealustel on võetud kõik senised võimalused aja kultuursemaks möödasaatmiseks, nagu ajalehed, male jne. Nende kohta on tüüri reshim eriti vali. Ka toit on neil harilikust viletsam. Uus karistussüsteem on esimeses järjekorras määratud fashistlikkudes tüürmides kinnipeetavate kommunistide väljasuretamiseks.

— Tallinna-Haapsalu rahukohtus oli 3 protsessi vabfashistide lendlehtede levitamise pärast. Süalustele anti 2 nädalast kuni 2 kuuni arestitrahve. — Kommunistlikkude lendlehtede levitajad saavad 6—8 a. sunnitööd, mõnikord ka kuuli kerre (Potin).

6. — „Rahva Sõna“ võtab arvustuse alla Laamani raamatu „Nõukogude Vene ja kommunismi teostuskatsed“, mis on kirjutatud sotsialistliku korra võimatuse tõestamiseks N. Liidus.

Sotsfashistlik arvustaja on Laamani põhiseadetegea päri. Nõukogude Liidus ei oleval sotsialismi. Küll aga tahivad Eesti sotsfashistid Pätsi valitsuse plaanimajandusega sotsialismile teed sillutada. Nii on siis veel kord tõestatud, et Päts „teostab Eestis sotsialismi“...

— Pätsi valitsuse dekreediga kuulutatakse kehtvalt kõik poliitilised parteid ja kōmiteed, samuti ka kõik poliitilised koosolekud, meelevaardused, rongikäigud, matused jne, keelatuks. Sellega avatakse tee uuele „üldrahvuslikule“ fashistlikule parteile.

— Kaitsevāgede ülemjuhatajale anti õigus sõjaseaduse piirkonnas āra keelata igasugused tööliste streigid. Et sõjaseadus on maksev kogu riigis, siis on ka tööliste palgavõitlus streigi teel üleriiklikult keelatud.

— Laste arvu suurendamiseks tahetakse välja töötada „riiklik laste norm“ asunikkude perekondade jaoks. Dr. Lütisi ettepaneku järgi peab iga asunikkude paar 4 järeletulijat muretsema!

7. — „Päevalehe“ pikem juhtkiri käsitab Ida-Loarnot ja Balti riikide erapooletuse kindlustamist Balti riikide endi algatusel. N. Liidu, Prantsuse j. t. riikide poolt tagatud „Ida-Loarno“ olevat Balti riikidele siis hādaohtlik, kui Saksamaa ja Poolamaa sellega ei ühineks. Et Saksamaad mitte „haavata“, selleks olevat vaja Balti riikidel endil kõigilt naaberriikidelt erapooletust tōotavad allkirjad võtta. — Tegelikult on see vägisi Hitleri hōlma alla pugemine, mis arusaadav Scheeli panga kulide kohta.

— Riigi kõrgemate propaganda-ametnikkude algatusel algab üleriikliku ja „üldrahvusliku“ fashistliku hulgalise partei loomine. Partei ametlikuks nimeks on „Isamaaliit“. Partei eesmärgiks on „terve rahva“ organiseerimine „omariikliku“, s. o. fashistliku „võimu kaitseks ning juhtimiseks“.

— „Päevalehe“ teatel maksavad hallparunid Tallinna tööbōrsilt palgatud karjastele 7 krooni, nais-tōõliste 10 krooni ja sulastele 20 krooni kuus suvekuude eest.

8. — Fashismi propaganda-minister Kukke nõudis oma pikemas raadiokōnes „riiklikust, rahvuskultuurilisest ja sotsiaaleetilisest seisukohast vaadatuna“ kujutava kunsti tōõlerakendamist kirikute kaunistamise alal. Pappidele tulevat ehitada uued kantslid, akendele uued maalid jne. Tōöd jatkuks mitmeks ajaks!

— 8. märtsi „Päevalehes“ kuulutavad oma „teenistuseaegu“ tervelt 39 igasugust kirikut, palvemaja jne Tallinnas. Mõned neist hullustuse-asutustest tōötavad koguni vahetustega. Rahva pimestamiseks kodanlusel raha jatku.

9. — Areteeriti 20 vabfashisti (hitlerlast) „riigipōõrde ettevalmistuse“ pärast. Väbsid olevat oma aktiivsema osa pōranda all lōõgivalmis seadnud, sellele sõjarilistu muretsevad ning lähemal ajal väljastumist Pätsi valitsuse vastukavatsenud. — Nii siis — Päts jälle kord „isamaa päästnud“!

— „Isamaaliidu“ organiseerimistōõ algas ülevalt-poolt üle terve riigi. Igas vallas lüüakse oma organisatsioon lahti. Ja tuleval aastal tuleb siis ülemaaline kongress... Teatud osa kodanlust suhtub selle kroonuliku partei imetegevusse jōusse siiski umbusklikult. „Vaba Maa“ tuletab meelde Primo de Rivera organiseeritud „Isamaaliitu“, mis ometi ei oleval Hispaania revolutsiooni suutnud āra hoida.

10. — Viljandi nahatōõliste ühingu peakoosolekule oli kokku tulnud 50 tōõlist. Arutusel oli organiseerimise ja palgakōrgenduse küsimused. Nahatōõlised otsustasid peremeestel 25—40 protsenti palka juurde nõuda, ning kui seda ei täideta, siis esimesest aprillist üksmeelselt streiki alustada.

11. — Algatati eeltōõd kujutatavate kunstnikkude organiseerimiseks vastavasse kuseühingusse — kunstnikkude-kotta. Koja ülesanne on kunstnikkude sihikindel tōõlerakendamine — valitsuse juhtnōõride järgi, ning oma liikmete kroonulik-isamaaliku, s. o. fashistliku meelsuse väljatōõtamine.

12. — Asutati valitsuse komisjon kinopropaganda korraldamiseks. Komisjoni tōõd juhatab Lōuna-Setu poeet Adson, kes seadis kokku esialgse tegevuskava fashistlikkude „juhtide“ elu ja tegevuse filmimiseks. — Ikka trulisti Hitleri jälgedes!

— „Päevaleht“ tōõb āra Hitleri tuntud hālekandja „Völkischer Beobachter“ kirjutuse „Nõukogude Liidu hādaohust“: Baltimaad āhvardavat hādaoht idast, ja selle hādaohu eest neid kaitsta suutvat ainult Saksa armeed — Baltimaade okupatsiooni teel. — Huvitav, et „Pulht“ sellele midagi tarvis ei leia olevat juurde lisada.

15. — Avaldati riigi majandusnōukogu 25-liikmeline koosseis. Kōik liikmed on varem tuntud tegelased — kas hallparunite või linna suurrakendajate ridadest; 10 neist on praegu kas pangadirektorid või vabrikuomanikud.

17. — Kōik kodanlised lehed jatkavad kihutus-tōõd raha korjamiseks allveelaevade ja allveelaevade hāvitajate muretsemiseks. Suuremate summade korjajate ja annetajate nimed graveeritakse paadiseina sisse! Raha väljapressimiseks korraldatakse maakondade vahel võistluskorjandused.

— „Vaba Maa“ ja „Postimees“ avaldavad arvustavaid kirjutusi fashistliku korra ainuvalitsuse kohta. „Postimees“ arvab, et ka siis, kui harilik kodanik „kariloomaks“ muudetakse, ei kindlustavat see veel pōrmugi kodanlist korda revolutsioonide hādaohu eest. — Ja muidugi; Pätsi demagooglast ja pappide sõnakõksutamisest hoolimata tunnevad ometi kōik, kui palavaks jalgealune on lāinud.

19. — Saksamaa relvastumine paneb Eestigi lehed kihama. „Päevaleht“ arvab, et nūüd tuleb ikka otsustada, — kas olla idapakti poolt või vastu. Ja et see hādaohtlik olevat, kui kallaletungija vastu vōideldakse — see vōivat kallaletungijat vihastada!! — siis... no mis siis muud, kui paluda Hitlerit, et ta Eesti okupeeriks... Poleks see ju ka esimene kord Berliinist abi paluda.

— Skarjätina valla mehele ei meeldinud kirikus papi palve riigi ja ta „hea korra“ eest. Mees, kes seda „heakorda“ lähemalt tundis, ütles paar kōva sõna ning lahkus kirikust. Jārgmisel päeval määras ülemjuhataja mehele 3 kuud aresti või 300 krooni. Et kuidas sa julged hāält teha, kui sind kōgistatakse!

— Ametlikkude teadete järgi olevat Tallinnas 39 usulist organisatsiooni 15000 liikmega! Tallinna elanikkude arv on aga ainult vāhe üle 133 tuhande ja nendestki õige suur osa — jumalavallatud! 1921—1933. aastani on igasugused perekonnaseisu kiriklikud registreerimised vāhenenud: 1923. a

ristiti luteriusu kogudustes 1729 last, 1933. a. veel ainult 955; veneusu kogudustes samadel aastatel 260 ja 122. Kust see 150.000 küll on võetud?!

20. — Asunikud „Maaleht“ suleti valitsuse korraldusel ühes „Võru Maalehega“ ja „Tapa Sõnumitega“. Põhjusena tuuakse ette Eesti liit- ja sõprusriikide laimamist ning vaenu ja vastuolude õhutamist rahva hulgas. — Sisesõda kestab kodanluse ridades edasi, kõigest tasalülitamisest hoolimata.

— Moskvas avati mõne aja eest Eesti maalikunsti ja skulptuuride näitus. Seni olevat Nõukogude hariduskomissariaadi ja muuseumide esindajate poolt ostetud 5 maali ja üks skulptuurteos.

21. — Rakveres peeti kohut 5 vabsi üle lendlehtede levitamise pärast. Süüdlasi karistati 1—6-kuulise arestiga. Kohut peeti kinniste uste taga, vaikselt ja tähelepanematult; hakka siis nüüd „kodust“ musta pesu uulitsale kandma!

— Riigi majandusnõukogu andis Pätsile truudusevande ning asus tema õnnistusel tööle.

22. — „Vaba Maa“ võrdleb praegust poliitilist olukorda valges Eestis haigeveodiga: kodanik on pandud voodisse endist demokraatiat välja pödmata; ta tahaks poliitilisest tõbeveodist üles tõusta, arvates, et juba küllaldaselt „fashitseerunud“ on. Seal istub aga arst hoolimatult haige kõhule ning seletab, et poliitika tegemine kuulub nüüd ainult temale.

23. — Ka „Päevaleht“ nuriseb „Kaja“ ees sunnitud poliitilise haigeveodi vastu, mille põhilisteks on: „poliitika jäägu valitsusele, „rahvas“ kuulaku sõna ja täitku käsku“, ehk vana saksa juhtsõna järele: „Pea molu ja laula: mu isamaa, armas!“

— „Päevalehe“ arvamise järgi tuleks „kultuurinõukogu“ ja „majandusnõukogu“ kõrvale ka „poliitiline nõukogu“ organiseerida, ja — samuti kodanluse tähtsamatest esindajatest. Nõukogusse pääsmise pärast teravneb kodanluse omavaheline jõukatsumine uuel kujul.

— „R. Sõna“ teatel langes 1934. a. sündivus Eestis 15,4 peale 1000 inimese kohta. See koefitsient olevat madalamaid kogu Euroopas. (Ligi 2 korda väiksem kui N. Liidu sündivuse koefitsient.)

— „Päevaleht“ ning „Rahva Sõna“ toovad teateid N. Liidu kolhooside uuest põhikirjast. Lehed puudutavad ainult kolhoosnikkude eraomanduse küsimusi — mõõda minnes ja vaikides ühiskondliku külje arengust ja põllumajanduse tehnika tõusust.

24. — „R. Sõna“ teatab usuhullustuse kasvust Eesti külas. Jõukate „usuvendade“ rahalisel toetusel käivad külast külja issanda väe „löökrühmad“, korraldades salajaid ja avalikke „palvetunde“. Salajased „palvetunnid“ — oma „vendade ja õdede“ vahel — muutuvad orgiateks. Lagunev ühiskond on alati igasuguste kelmidel saagi õngitsemisel soodsaks mülkaks olnud.

— „R. Sõna“ toob ära „Matteoti fondi“¹ vastuse MOPR'ile, viimase ettepaneku puhul ühise võitlusväerinde moodustamiseks fashismi ja reaktsiooni vastu — eriti Hispaanias. Vastus on etlav. Sots-faschistid ei luba Matteoti fondil enne koostööd alata, kuni proletariaadi diktatuur pole lõpetanud võitlust kontrevolutsioonilikkude olluste vastu NSV Liidus.

— „R. Sõna“ hädaldab, et — faschistliku valitsuse „tööpuuduse kaotamisest“ midagi välja ei tule. Valitsus rõhub töötud linnadest hallparuneid orjama. Hallparunid tarvitavad aga ainult üksikuluselaid, naisteinijaid ja neidki ainult suvistel hooaegadel. Vahepeal on maaproletariaat jällegi sunnitud hulkuma linna, küla ja aleviku vahet, ilma et elamis- ja tööjõu müümisvõimalusi leiaks. — Nii et: nokk lahti, saba kinni, saba lahti, nokk kinni — nagu varsel tõrvasel katusel.

— „Rahvakultuuri ja rahvahariduse“ nõukogu koosolekul pidas kirjanik Ed. Hubel (Matt Metsanurk) kõne kirjanikkude „plaanikindla“ töölerakendamise vajadusest. Kõige halvem olnud kirjanikkude ja terve kodanluse omavaheline alaline sissisõda. Näidne faschistlik plaanikindlus ja „otstarbekohane töölerakendamine“ pidavat selle kaotama. — Sest „kõik õnnistus tuleb ülevalt — Toompealt“.

25. — Tallinnas peeti ära postiteenijate kutseühingu üleriiklik kongress. Arutusel oli riigiteenijate majanduslik olukord. Otsustati nõuda palgakärpimise lõpetamist ja korterite soodsustamist. Riigiteenijate „koja“ asutamist propageerisid kongressil sotsfaschistid.

26. — Tallinnas on märtsikuu jooksul registreeritud üle 70 kohutüüfise haigusejuhtu. Taudi on ette tulnud ka Tartus ja mujal.

— Valge Eesti koolides tahetakse sunduslikuks teha vormimunder lastele. Siitamaani oli vormikandmine moes ainult mütsi ulatuses. Vormi maksmapanekuga kasvatatakse lastesse varakult kroonuliku „mundriau“ mõistet.

29. — Tartus peeti kohut töölisteliikumise tege-laste üle, keda süüdistati kommunistliku organisatsiooni loomisekatses. 3 töölist mõisteti 10 aastaks, 1 naistöeline — 6 aastaks, tersed 2 aastaks sunnitööle. Vabsfaschistidele ja hitlerlastele, keda Pätsi valitsus kah „riigi äraandmises“ süüdistab, on seni harvasti üle 2—3 kuu karistust antud.

31. — Kuu kokkuvõttes torkab silma õige sagedaseks muutuv administratiivne karistus riigijuhitide „laimamise“ pärast, mis kuidagi kokku ei klapi „rahva uuestsünniga“, mida vahussul julustavad kroonu sinovnikud ja mis kõik elanikud pidavat „üksmeelseks“ tegema. Mädanevas ühiskonnas ei tule sellest midagi välja!

¹ Matteoti — itaalia sots, kelle faschistid ära tapsid. Tema nimeline fond on asutatud — „faschism vastu võitlemiseks“. Nagu näeme, on sotsidel vene kontrevolutsionääride kaitsmine lähedam kui faschismi vastu võitlemine. — Toim.

Märgatud trükivead:

Lhk.	Veerg	Rida	On trükitud	Peab olema
1	2	19 alt	<i>leegalsete</i>	<i>legaalsete</i>
4	1	4 "	söödamaadest	sadamatest
11	1	28 ülev.	eroomandust	eraomandust
11	1	30 "	eraomandus	eraomandus
17	1	25 alt	juhitavale	juhtivale
17	2	1 ülev.	et	ei
18	2	5 "	ja et lootus	ja lootus
23	1	21 ait	kokkuleppe	kokkulepe

**TELLIGE MEIE
AJALEHTE
„EDASIT“ ja
AJAKIRJU:**

TELLIMISE HINNAD:

E D A S I

1 kuu peale	— rbl.	75 kop.
3 " "	2 rbl.	25 kop.
6 " "	4 rbl.	50 kop.
12 " "	9 rbl.	— kop.

Klassivõitlus

1 kuu peale	— rbl.	75 kop.
3 " "	2 rbl.	25 kop.
6 " "	4 rbl.	50 kop.
12 " "	9 rbl.	— kop.

LEEGID

1 kuu peale	— rbl.	75 kop.
3 " "	2 rbl.	25 kop.
6 " "	4 rbl.	50 kop.
12 " "	9 rbl.	— kop.

Ar 935P
Klassifitseeritud

„КЛАССОВАЯ БОРЬБА“ № 4 (175)

Издание ЭКП (Эст. секция Коминтерна). Журнал на эстонском языке

00969.

Советский
83

Издательское Товарищество Иностранных Рабочих в СССР, Ленинград, 141, Апраксин пер. № 2
Välismaatööliste Kirjastusühisus NSV Liidus, Leningrad, 141, Apraksini põikuulits № 2

Hind 75 kop.